

DE OORLOG, 15 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27909]

[Dinsdag 15 December 1914]

Inhoudsopgave 15 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27909]	1
DE OORLOG	3
Op het Westelijk oorlogstooneel.	3
Fransch communiqué.	3
De actie der Duitschers.	3
De charge der Chasseurs d'Afrique.	3
Duitsch legerbericht.	3
Fransche berichten.	3
Russisch legerbericht.	3
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	3
Oostenrijkers en Russen.	3
Duitsch legerbericht.	4
De zoon van den Duitschen rijkskanselier krijgsgevangen.	4
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	4
De Oostenrijkers in Servië.	4
Op Zee.	4
Een Britsche onderzeeër vernielt een Turksch slagschip.	4
TURKIJE.	4
Een tocht naar de Russisch-Turksche grens.	4
DUITSCHLAND.	5
De neutraliteit van België.	5
Economische toestand van Duitschland.	6
BELGIE.	6
Een proclamatie van von der Goltz.	6
De nieuwe gouverneur-generaal van België.	6
De verhouding tusschen officieren en soldaten.	6
ENGELAND.	6
Officieele Engelsche berichten.	6
Lord Kitchener's opvolger.	7
Hoe kanonnier Harlock geridderd werd.	7
Een officier in een koffer.	8
Nederland en de oorlog	8
Van Jeruzalem naar het Suezkanaal.	8
De vluchtelingen te Sluis.	8
Britsche aviateurs-drenkelingen.	8
Tweedekker geïnterneerd.	8
Correspondentie met door de Duitschers bezet Vlaanderen.	8
Graanvoorraden.	9
Uit Nunspeet terug.	9
"Betonitis".	9
Nog een paspoortvoorschrift.	9
Naar de openbare terechtzitting.	10
Amsterdam en de oorlog.	10
Belgische vluchtelingen.	10
Buitenlandsch Prijzenrecht en neutrale Scheepvaart. II.	10
Vluchtoorden en Belgische dorpen in het Zuiden.	12
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27909]	15
DE OORLOG	16
De algemeene toestand.	16
Op het Westelijk oorlogstooneel.	17
In België en Frankrijk.	17
De Engelsche territorialen.	17
Een merkwaardig verhaal.	18
De toestand.	18
Het ondermijnen van loopgraven.	18
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	19
De behandeling der Franschen te Maubeuge.	19
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	19
De Serviërs weder in Belgrado.	19
Uit het Verre Oosten.	19

Naspeuringen van Paul Theelen: 15 december 1914

Japanners en Britten.	19
Op Zee.	20
Oostenrijksche torpedobooten gezonken.	20
Het zee-gevecht bij de Falklands.	20
SCANDINAVIË.	21
Een Koningsbijeekomst.	21
BELGIË.	21
Een reisje naar Gent.	21
Aan de Yser.	22
DUI TSCHLAND.	23
De economische gevolgen van den oorlog.	23
FRANKRIJK.	25
Trein in brand.	25
De veroordeelde Duitsche officieren van gezondheid.	25
ENGELAND.	25
Duitschers gegeeseld.	25
Uitvoer verbod.	25
De oorlog en de Engelsche maatschappij.	25
Een moderne Hugo de Groot.	25
OOSTENRIJK.	26
Oneenigheid met Duitschland?	26
Geen vredesvoorstellen.	26
RUSLAND.	26
Petrograd zonder water.	26
TURKIJE.	26
Von der Goltz over den Balkan.	26
Het Turksche parlement.	26
Troonrede van den Sultan van Turkije.	26
Een Italiaansch consulaat bestormd.	27
PORTUGAL.	27
Het nieuwe kabinet.	27
ZWITSERLAND.	27
Zwitserland en de Engelsche gezant.	27
ITALIË.	28
Italië en de oorlog.	28
Verboden handel.	28
VEREENIGDE STATEN.	28
Onderzeeërs voor oorlogvoerenden.	28
CANADA.	28
De Canadeesche troepen.	28
AUSTRALIË.	29
"Naar Berlijn!"	29
Vereenigde Staten.	29
Het Panama-kanaal.	29
Nederland en de oorlog.	29
Een pijnlijk geval.	29
Nunspeet.	30
De aanhouding van Duitsche dienstplichtigen	31
Sir Francis Oppenheimer.	31
Weer vertrokken.	32
Tarwebloem.	32
BINNENLAND.	32
Samengaan van neutrale staten.	32
Smokkelen.	32
Allerlei.	33
Het groeiende bericht.	33
Op Zee.	34
Engelsch kolenschip gezonken.	34
TURKIJE.	34
In Transkaukasie.	34
PORTUGAL.	34
De politieke toestand.	34
BEURS EN NIJVERHEID.	34

DE OORLOG

10 Oostenrijkers in Servië. — De neutraliteit van België.— De nieuwe gouverneur-generaal van België.

Op het Westelijk oorlogstoneel.

Fransch communiqué.

15 PARIJS, 14 Dec. (Reuter.) (Communiqué.) In de Aisne-streek is hevig geschoten, wij hebben daarop geantwoord door de loopgraven van den vijand in wanorde te brengen. Wij zijn in Argonne vooruitgegaan doordat wij er loopgraven aanlegden. In Elzas hebben wij belangrijke vorderingen gemaakt.

De actie der Duitschers.

20 BOULOGNE, 14 Dec. (Reuter.) Door mededeelingen uit La Bassée wordt het bericht bevestigd, dat de vijand op dit gewichtig punt verzwakt. Het vuur van de Fransche artillerie wordt langzamer en minder geregeld beantwoord doordat het meerendeel der beste Duitsche kanonnen naar het noorden gebracht zijn, terwijl de Duitsche troepen, die in die streek dienen, nieuwelingen zijn en gauw in de war raken door onverwachte
25 aanvallen uit de Fransche loopgraven.

De charge der Chasseurs d'Afrique.

30 In ons avondblad van Donderdag 10 December ontleenden wij aan de "Daily Telegraph" een stukje over "een charge van de chasseurs d'Afrique". Een vriendelijk lezer wijst er ons nu op, dat het verhaal van de "Daily Telegraph" een vrijwel letterlijke vertaling is van het verhaal omtrent een dergelijke charge van hetzelfde corps, voorkomende in de "Recits de guerre. ?vasion 1870-1871" door Ludovic Har?y, chap. III Gravelotte-St. Privat chasseurs d'Afrique à la charge).

35 Dat men met de verhalen der buitenlandsche bladen, die over zoo fantasierijke correspondenten beschikken, voorzichtig moet zijn, geen onzer lezers zal daaraan ooit hebben getwijfeld. Maar dat die fantaisie nu nog door plagiaat wordt aangevuld... Wij zullen met de "Daily Telegr." nog voorzichtiger moeten worden.

Duitsch legerbericht.

40 BERLIJN, 14 Dec. (W. B.) Officieel. Uit het groote hoofdkwartier wordt hedenmorgen gemeld: Zwakke Fransche aanvallen tegen gedeelten van onze stellingen tusschen Maas en Vogezen werden gemakkelijk teruggeslagen. Overigens is van het westelijk oorlogstoneel niets belangrijks te melden.

45 Fransche berichten.

De Fransche legatie deelt heden omtrent de krijgsverrichtingen het volgende mede: Den 12en December is het bijzonder kalm geweest. De vijand heeft nochtans getracht in de streek ten Zuidoosten van Yperen hevige infanterie-aanvallen te doen die volkomen werden afgeslagen met zware verliezen voor hem.

50 In het bosch van Le Prêtre zijn wij flink vooruitgegaan.

In de Vogezen deed de vijand herhaalde malen aanvallen ten Noordwesten van ?nones, maar wij hebben hem tot den terugtocht gedwongen.

Russisch legerbericht.

55 PETERSBURG 14 Dec. (P. T. A.) De generale staf meldt in het communiqué van ? December dat op geen der fronten een belangrijk gevecht werd geleverd. In de richting van Mlawa gingen we voort de terugtrekkende Duitsche troepen terug te drijven. In het gebied op den linkeroever van de Weichsel kwam geen verandering voor. In het gebied van de Doekla-bergen dalen de Oostenrijksche colonnes de noordelijke hellingen van de
60 Karpathen af.

Op het Oostelijk oorlogstoneel.

Oostenrijkers en Russen.

65 WEENEN, 14 Dec. (W. B.) (Officieel.) De vervolging der Russen in West-Galicië werd voortgezet en onder kleine en groote gevechten wonnen wij overal terrein in noordelijke richting. Doekla is weder in onze handen.

Onze over de Karpathen aanrukkende colonnes hebben gisteren en eergisteren 9000 man gevangen genomen en tien machinegeweeren buitgemaakt.

70 De toestand aan het front Rajbrot (Z.O. van Krakau) tot ten oosten van Krakau en in Zuid-Polen is onveranderd.

Benoorden Lowitsj drongen onze bondgenooten voort in de richting van de Beneden-oera.

Duitsch legerbericht.

75 BERLIJN, 14 Dec. (W. B.) Officieel. Uit het groote hoofdkwartier wordt hedenmorgen
gemeld: Uit Oost-Pruisen en Zuid-Polen is niets belangrijks te melden.
In Noord-Polen worden onze operaties voortgezet.
Naar aanleiding van de officieele Russische en Fransche berichten valt het volgende
op te merken. Uit Petersburg werd ? December officieel bericht: "ten zuidwesten van
80 Krakau zetten we ons offensief voort; wij veroverden vele Duitsche kanonnen en
mitrailleurs en maakten ongeveer ?000 gevangenen." In waarheid echter viel geen enkel
man, geen enkel kanon of mitrailleur van onze "zuidoostelijk van Krakau" strijdende
troepen in Russische handen.
In een officieel Fransch bericht van 12 December wordt gezegd: "noordoostelijk van
85 Vailly werd een Duitsche batterij volkomen vernield, in Deuxnouds westelijk van
Vigneulles les Hattonchatel werden twee Duitsche batterijen vernield, een zware, de
andere batterij ter beschieting van vliegtuigen dienend. In dezelfde streek werden
door de Franschen een blokhuis verwoest, verschillende loopgraven vernield." Al deze
Fransche berichten zijn verzonnen.

De zoon van den Duitschen rijkskanselier krijgsgevangen.

90 PARIJS, 14* Dec. (Reuter.) In een door het Fransche ministerie van buitenlandsche
zaken openbaar gemaakt telegram uit Bern, wordt gezegd dat volgens dagbladberichten
de zoon van den rijkskanselier Bethmann Hollweg bij Pesrikof gewond is en door de
95 Russen gevangen is genomen.

Op het Zuidelijk oorlogstooneel.

De Oostenrijkers in Servië.

100 WEENEN, 14 Dec. (W. B.) Officieel wordt bericht: Ons van de Drina in zuidoostelijke
richting voortgezet offensief stuitte ten zuidoosten van Waljowo op een overmachtige
vijandelijke legermacht en moest derhalve niet alleen opgegeven worden, maar wij
zagen ons ook genoopt tot een verder gaande achterwaartsche beweging onzer sedert
vele weken schitterend, maar onder zware verliezen, strijdende troepen.
Daar tegenover staat echter de verovering van Belgrado. De daardoor ontstane
105 algemeene toestand zal moeten leiden tot nieuwe besluiten en maatregelen voor de
operaties tot verdrijving van den vijand.

Op Zee.

Een Britsche onderzeeër vernielt een Turksch slagschip.

110 LONDEN, 14 Dec. (Reuter.) De Admiraliteit meldt, dat gisteren de Britsche onderzeeër
B 11 de Dardanellen binnenvoer, en ondank de hevige strooming onder vijf rijen mijnen
door dook, en het Turksche pantserschip "Messoedié", dat het mijnenveld bewaakte,
torpilleerde. De vijandelijke artillerie schoot op den onderzeeër maar deze keerde
niettemin ongehavend terug, na herhaaldelijk te zijn ondergedoken en na ten slotte
115 negen uur aan een stuk onder water te zijn gebleven. De laatste maal dat van den
onderzeeër de "Messoedié" werd waargenomen, was het schip van achteren zinkende.
[De "Messoedié" is een pantserschip van 9250 ton, met een snelheid van 17 knopen en
een bemanning van 900 koppen. Het schip was bewapend met 2 kanonnen van 24 c.M., 12
van 15 c.M., 14 van 7,6 c.M., 10 van 5,7 en 2 van 4,7 c.M. In 1903 was het schip, dat
120 in 1874 van stapel liep, op een werf te Genua gemoderniseerd. Red. Hbld.]

TURKIJE.

Een tocht naar de Russisch-Turksche grens.

125 Een berichtgever van het Russische hlad "Rjetsj" schildert als volgt een reis naar
het oorlogsterrein aan de Russisch-Turksche grens, een streek dus, vanwaar men
slechts wat hoort, dezer dagen heeft gedaan.
"Te Moskou bemerkte men uiterlijk betrekkelijk weinig van den oorlog, het feit
echter, dat de conducteurs te veld vervangen zijn door hun vrouwen, die trouwens hun
dienst uitstekend verrichten, wijst erop dat de toestand niet geheel normaal is. Komt
130 men echter in een der inrichtingen voor hulp en steun, die door het Roode Kruis of de
Zemstwoi in het leven zijn geroepen, dan bemerkt men dadelijk, dat de gedachten der
Moskouers ginds bij hun strijdende broeders zijn. In die inrichtingen maken zich
duizenden verdienstelijk, jonge menschen en oude, beroemde en onbekende, de
"gepatenteerde redders van het vaderland" echter, zij, die het hardst om oorlog
135 hebben geschreeuwd, zijn niet te ontdekken.
In den trein, die ons van Moskou naar Tiflis brengt, bemerkt men reeds meer van den
oorlog. Vrouwen ziet men heelemaal niet, behalve liefdezusters, die zich naar het
tooneel van den oorlog begeven. Daarheen trekken ook de meeste manlijke passagiers.
In onze coupé zaten o. a. prins Gelowani, Tsjechnikof, de gevormachtigde van de Doema

140 en eenige officieren en vrijwilligers. Allen hadden het natuurlijk over den oorlog.
De reizigers uit den Kaukasus zien den oorlog met Turkije veel ernstiger in dan de
Petersburgers en Moskouers.
Zij waarschuwen ons er niet te luchtig over te denken. Wel spraken zij de hoop uit,
dat wij zullen overwinnen, maar zij beschouwen de oorlog met Turkije volstrekt niet
145 als iets, dat de tweede rol in de oorlogsactie zal spelen. Een der Kaukasiërs, een
man op jaren, zeide o. a. tot ons: "Gij, Petersburgers, zijt een eigenaardig slag
volk. De Japansche oorlog heeft u weliswaar het een en ander geleerd, maar u nog niet
van de oude lichtgeloovigheid genezen.
Men kan zich trouwens met voorstellen, welke moeilijkheden de natuur zelf aan den
oorlog in den Kaukasus in den weg legt. Daar moet ieder klompje aarde afzonderlijk
150 veroverd worden en de troepen kunnen zich slechts met de grootste moeite
voortbewegen. Vergeet ook niet, dat de Turken 400,000 man in den Kaukasus bijeen
hebben getrokken. Gij hebt geen groot denkbeeld van het Turksche leger. Het was ook
niet veel bijzonders, zoolang de bevelvoering in verkeerde handen lag. Maar thans
zijn 2500 Duitsche officieren in Turkschen dienst. En als gij onder deze
155 omstandigheden toch nog verwacht, dat wij Erzeroem binnen enkele dagen zullen
veroveren, dan betoont gij een onvergeeflijke onkunde van den staat van zaken. De
moeite, die wij zullen moeten doen om de overwinning te behalen, mag niet te gering
worden geschat. Maakt u liever heelemaal geen illusies, teneinde geen teleurstelling
te ondervinden, wanneer gij bemerkt, dat het niet zoo gaat als gij het meest
160 wenschelijk acht."
En hoe dichter wij bij het zuiden kwamen, hoe vaker daar waarschuwend en
ontnuchterende stemmen ons in de ooren klonken. De zuidlander vat, niettegenstaande
zijn opbruischendheid, den oorlog veel ernstiger op dan wij.

165 **DUITSCHLAND.**

De neutraliteit van België.

BERLIJN, 14 Dec. (W. B.) (Officieel.) De "Nordd. Allgem. Zeit." schrijft over
Engelands spel met de neutraliteit van België: "Voor de Engelsch-Belgische
samenwerking zijn nieuwe ernstige bewijzen ontdekt. Eenigen tijd geleden werd te
170 Brussel de Engelsche legatie-secretaris Grant-Watson gearresteerd. Hij was in het
Engelsche gezantschapsgebouw achtergebleven en werd onlangs betrapt bij een poging om
papieren, die hij ongemerkt uit het gezantschapsgebouw had medegenomen, te doen
verdwijnen. Daaronder bevonden zich stukken, bevattende gegevens van zeer
vertrouwelijk aard over de Belgische mobilisatie en de verdediging van Antwerpen
175 uit de jaren 1913-1914, circulaires aan hooge Belgische bevelhebbers met
gefacsimileerde handteekeningen van den Belgischen minister van oorlog en den chef
van den generalen staf en aanteekeningen over de zitting van de commissie voor de
verplegingsbasis van Antwerpen van 27 Mei 1913.
Het feit, dat deze documenten zich in het gebouw van het Engelsche gezantschap
180 bevonden, bewijst voldoende, dat de Belgische regeering in militair opzicht geen
geheimen voor de Engelsche had en dat beide voortdurend wat militaire zaken betreft
in nauwe verbinding stonden.
Belangwekkend is vooral de volgende geschreven aanteekening: "Renseignement: Primo:
Les officiers français ont reçu l'ordre de rejoindre des le 27/7 après-midi; Secundo:
185 Le même jour le chef de garde de Feignies a reçu l'ordre de concentrer vers Maubeuge
tous wagons fermés disponibles en vue transport de troupes.
Communiqué par brigade de gendarmerie de Frameries."
Beide plaatsen liggen aan de spoorlijn Maubeuge-Bergen, Feignies ongeveer 3 K.M. van
de Belgische grens in Frankrijk, Frameries in België tien K.M. van de grens.
190 Hieruit valt op te maken, dat Frankrijk reeds op 27 Juli de eerste maatregelen voor
de mobilisatie had getroffen en dat het Engelsche gezantschap daarvan onmiddellijk in
kennis werd gesteld door België.
Het thans ontdekte materiaal vormt derhalve een kostbare aanvulling van de vroeger
reeds gevonden bewijzen van de betrekkingen tusschen Engeland en België en toont
195 opnieuw, dat België zijn neutraliteit had opgegeven ten bate van de Entente en een
werkzaam lid was geworden van de coalitie, die gevormd was ter bestrijding van het
Duitsche Rijk.
Voor Engeland was de Belgische neutraliteit feitelijk slechts een "scrap of paper",
waarop het zich beriep, voor zoover dit overeenkwam met zijn belangen en dat het
200 ignoreerde, wanneer zulks dienstig was voor zijn plannen.
Het is duidelijk dat de Engelsche regeering de schending van de Belgische
neutraliteit door Duitschland slechts gebruikte om den oorlog tegen ons voor de
wereld en het Engelsche volk te rechtvaardigen."

205 **Economische toestand van Duitschland.**

BERLIJN, 14 Dec. (W. B.) Een schitterend bewijs van de kracht en het weerstandsvermogen van het economische leven in Duitschland is het feit, dat de ontvangsten van de Pruisische Staatsspoorwegen uit het goederenvervoer in October, niettegenstaande de vele tariefverlagingen, slechts 20 proc. minder bedragen dan in de maand October van het vorige jaar.

BELGIE.

Een proclamatie van von der Goltz.

215 BERLIJN, 14 Dec. (Bureau Norden.) Naar de "Berl. Lok.-Anzeiger" verneemt, heeft veldmaarschalk Von der Goltz bij zijn vertrek uit België met de volgende proclamatie afscheid genomen: "Bij mijn aftreden als gouverneur-generaal van België, roep ik al degenen, die tot dusverre onder mij gediend hebben, een hartelijk vaarwel toe. Ik breng hun dank voor de krachtige wijze, waarop zij mij steeds hebben gesteund. Het is hun verdienste, dat het is mogen gelukken in het vreemde, door ons bezette, land, zelfs in de dagen van de grootste opwinding, rust en orde zonder bloedvergieten te bewaren. Op roemvolle wijze heeft een aanmerkelijk deel van de naar België gezonden troepen aan de zijde der kameraden van het veldleger voor Antwerpen, aan Schelde en Yser gestreden en getoond, dat de geest der vaderen in hen leeft, de geest, die tot de zege moet leiden. Degenen, die moedig den vaak zwaren en gevaarvollen dienst in het achter het leger liggend gebied hebben verricht, hebben zich daarmede echter even verdienstelijk jegens het onder zwaren druk liggende vaderland gemaakt als dat leger zelf.

220 De groote tijd, dien ik op Belgischen bodem doorbracht, zal ik nimmer vergeten. Mijn hart blijft in trouwe herinnering bij mijn oude medewerkers en wapenbroeders. Moge 230 hun verder oorlogsgeluk en succes beschoren zijn tot heil van Duitschland en tot roem van zijn Keizer."

De nieuwe gouverneur-generaal van België.

235 BERLIJN, 14 Dec. (Bureau Norden.) Tegen een berichtgever van den "Hamburger Correspondent" liet zich de nieuwe gouverneur-generaal van België Von Bissing aldus uit: "Vele menschen meenen, dat met den nieuwen gouverneur-generaal ook een nieuw stelsel in België zal worden ingevoerd. Dat is een dwaling. Mijn voorganger heeft alles zoo practisch en doelmatig ingericht, dat ik voorloopig slechts in zijn koers kan doorgaan.

240 Natuurlijk moet ik daarbij zorgen alle klippen te vermijden.

De Belgen zullen zien, dat ik een rechtvaardig vijand ben en ik hoop dat zij dit spoedig zullen erkennen en mij zullen vertrouwen.

245 De rust en orde wil ik handhaven in dit land, dat tot basis der operaties van de Duitsche troepen is geworden. Het Duitsche leger moet weten dat in zijn rug orde heerscht, opdat het steeds den blik slechts voorwaarts heeft te richten. Dit hoop ik met zachtheid te bereiken, doch wanneer dit niet moge gelukken zal ik met harde vuist ingrijpen. Ik heb voor den algemeenen economischen toestand steeds bijzondere belangstelling gekoesterd, daarom hoop ik ook hand aan hand met het burgerlijk bestuur veel voor den economischen toestand in België te kunnen tot stand brengen. 250 Toen de Keizer mij tot gouverneur-generaal benoemde, beval hij mij uitdrukkelijk alles te doen om de zwakken in België te helpen op te richten.

De verhouding tusschen officieren en soldaten.

255 Iemand, die als soldaat in het Belgische leger dient, schrijft in de "Daily Express", dat de verhouding tusschen officieren en soldaten in het Belgische leger zoo verbeterd is sinds zij tezamen in de gevaren van den strijd deelen.

Vroeger, schrijft hij, keek de officier op den soldaat neer; er was niet de minste vertrouwelijkheid tusschen beiden. Thans is dat geheel anders en is het meer de verhouding van ouderen en jongeren broer geworden.

260 De vroegere toestand was het gevolg van het lotings- en plaatsvervangingsstelsel. De goede elementen bleven dientengevolge buiten de gelederen en de kazerne, waardoor de gegoede burger vreemd bleef tegenover het leger en dat feitelijk als een minderwaardigen troep beschouwde.

265 Het gevaar heeft soldaten en officieren nader tot elkander gebracht en hen elkaar doen waardeeren.

ENGELAND.

Officieele Engelsche berichten.

270 Aan een communiqué van het Engelsche Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Londen, door de Britsche Legatie verstrekt, wordt, met weglating van bekende bijzonderheden,

het volgende ontleend.

275 Een telegram uit Britsch Oost-Afrika maakt melding van een interview met Sheik Ali, die constateert, dat het verwekken van den oorlog tegen Engeland zonder eenige uitwerking is gebleven op de Mahomedaansche bevolking, welke erkent, dat Turkije, nu het werktuig van Duitschland is. De Mahomedanen erkennen de zegeningen van het Britsche bewind, dat godsdienstvrijheid waarborgt. De sultan van Zanzibar heeft een tot trouw opwekkend manifest gericht tot de Mahomedanen van de kuststreek. Een nieuw bewijs van de buitengewone voorbereiding door Duitschland van het deelnemen aan den oorlog door Turkije wordt geleverd door een bericht van den gewezen Engelschen
280 ambassadeur te Constantinopel. De steden in Syrië zijn overvuld met Deutsche officieren. De Bedouinen aan de Egyptische grens zijn omgekocht. Bevelen zijn uitgevaardigd tot het vervaardigen van Indische militaire uniformen te Aleppo, om den schijn te wekken alsof daar Britsch-Indische troepen zijn aangekomen. Hoewel de
285 meerderheid van de Turksche regeering tegen den oorlog met de bondgenooten is, doet zij geen enkele poging om aan den invloed van dezen arglistigen veldtocht te ontkomen. De zich geheel in Deutsche handen bevindende pers onderneemt lage aanvallen tegen Engeland. De vredespartij wordt door de oorlogspartij onder leiding van Enver Pasja overweldigd. De eigenlijke oorzaak van de breuk is de inval op Egyptisch grondgebied door Egyptische Bedouinen en den niet uitgelokten aanval van de Turksche vloot op de Russische havens aan de Zwarte Zee op aanstichting van Duitschland.
290

Lord Kitchener's opvolger.

295 De "Daily Express" meldt uit Parijs, dat daar uit Cairo bericht is ontvangen, dat kolonel sir Arthur Henry Mc Mahon uit Indië naar Egypte zal worden gezonden om daar de functie van "Hooge Commissaris" te vervullen. Kolonel Mc. Mahon, die een lange eervolle loopbaan in Indië achter den rug heeft, was sedert 1911 secretaris van de buitenlandsche aangelegenheden in Britsch-Indië. Het is wel merkwaardig, dat het bericht omtrent de benoeming van kolonel Mahon uit Parijs komt en merkwaardig is ook dat hij niet wordt benoemd tot "Britsch agent en consul-generaal" zooals lord Kitchener was, maar tot hoogen commissaris. Als het
300 Parijsche bericht juist is, zegt dan ook de "Daily Express" dan zou dat teekenend zijn voor de nieuwe betrekkingen tusschen Engeland en Egypte.

Hoe kanonnier Harlock geridderd werd.

305 Een medewerker van de "Daily Telegr." vertelt hoe een kameraad van sergeant Harlock van de 113e batterij het verhaal deed van de wijze waarop de sergeant het Victoria-kruis verkreeg. De soldaat vertelt:
310 "Bombardier Harlock, dat was hij toen nog, had verbazend geluk. Wij waren in actie op een open terrein en het ging er warmpjes toe, hoor – "Jack Johnson's" en kartetsen. Toen een "Jack Johnson" (een granaat) insloeg sprong er tegelijkertijd juist een kartets en het hield toen niet op. Een kartets sprong juist onder het kanon van Harlock, de staart van de affuit werd vernield en Harlock kreeg splinters in zijn rechter dij – niet erg hoor, – maar erg genoeg dat ze hem misschien wel een paar
315 weken in het hospitaal zouden houden – hij ging naar het verband-station, en de dokter verbond hem en zei hem naar de ambulance te gaan om zich naar het hospitaal te laten brengen.
"Harlock gaat naar buiten, maar hij kijkt niet uit naar een ambulance, maar gaat terug naar de batterij. O hé! hij was hier nog geen vijf minuten of hij kreeg er een
320 in zijn rug. Weer wandelt hij naar het verbandstation, en de dokter vraagt hem waarom hij niet naar het hospitaal is gegaan. Harlock zegt, dat hij geen ambulance had gezien. Toen hij weer verbonden was geeft de dokter een hospitaalsoldaat last hem weg te brengen, zeggende, als hij in staat is geweest naar zijn batterij te loopen, kan hij ook wel naar het hospitaal loopen.
325 Met z'n tweeën gaan ze dus weg, maar Harlock beduidde den soldaat, dat de dokter een beetje al te zwaar op de hand is en dat er nog genoeg lui zijn die de hulp van den verpleger meer noodig hebben dan hij en dat als de hospitaal naar het verbandstation wilde teruggaan, hij, Harlock, zijn weg zelf wel zou vinden. De soldaat vond dat goed, maar zegt tegen Harlock: nou geen gekheid hoor, anders loop ik tegen de lamp.
330 Je gaat regelrecht naar het hospitaal. Harlock zegt "Goeie morgen" en keert dan de woorden van den dokter om: als ik naar het hospitaal kan loopen, zegt hij bij zich zelf, kan ik net zoo goed teruggaan naar de batterij. Zoo komt hij terug en drommels hij is nog maar weer nauwelijks vijf minuten bij ons of hij krijgt eenige splinters in zijn arm.
335 Een paar van onze officieren ontmoeten 's avonds den dokter en vertelden hem van Harlock en toen moest deze voorkomen en kreeg een standje. Maar ik denk dat ze werk

hadden om zich goed te houden. In elk geval hij is sergeant geworden en kreeg het Victoria-kruis.

340 **Een officier in een koffer.**

Uit Londen wordt aan de "N. Rott. Ct." geseind: De Duitsche luitenant Otto Köhn, die Zaterdag in de overzetboot van de Batavierlijn te Gravesend ontdekt werd in een koffer onder de bagage van een ouden Duitscher, die vergunning had gekregen Engeland te verlaten, kwam evenals die Duitscher uit het kamp van Dorchester. Hier was niets van de ontsnapping bekend geworden, voordat het bericht daarvan uit Gravesend kwam. De luitenant zal nu naar Dorchester worden teruggebracht, waar een onderzoek ingesteld zal worden.

345 Köhn zeide eerst, dat hij alles alleen gedaan had, daarop, dat eenige Nederlanders hem in den koffer geholpen hadden, hetgeen echter onmogelijk is, daar er te
350 Dorchester geen Nederlanders zijn.

Nederland en de oorlog

Van Jeruzalem naar het Suezkanaal.

355 In aansluiting aan het "Van Dag tot Dag" van gisteravond kunnen wij thans mededeelen, dat zij die giften voor de Joden in Palestina zouden willen zenden, geld kunnen doen toekomen aan de Anglo-Palestine Comp. Ltd. Jaffa en Londen, in Nederland vertegenwoordigd door de bankiers Lissa en Kann te 's-Gravenhage, of ook aan het Joodsch Nationaal Fonds, vertegenwoordigd door den heer J. Herzberger, Korreweg, Groningen, met uitdrukkelijke vermelding van het doel.

360 **De vluchtelingen te Sluis.**

Onze correspondent te Sluis seint:

Gistermiddag heeft ten gemeentehuize te Sluis een conferentie plaats gehad tusschen den regeeringscommissaris voor de Belgische vluchtelingen, den heer Ruys de
365 Beerenbrouck, den burgemeester van Sluis, den inspecteur van de volksgezondheid dr. Oosterbaan en eenige leden van het Plaatselijk Comité. Het resultaat der gevoerde besprekingen is, dat de 1500 Belgen die hier nog vertoeven, niet naar Nunspeet zullen getransporteerd worden en, zij het misschien met enkele wijzigingen, in de schepen gehuisvest blijven.

370 **Britsche aviateurs-drenkelingen.**

Men meldt ons uit Vlissingen, dat de mailboot Oranje-Nassau gistermorgen in de nabijheid van het Engelsche vuurschip "Galopper" een hydroplan ontdekte, die defect was. De aviateur-officier en de mecaniciën werden door de "Oranje-Nassau" aan boord
375 genomen, - de eerste was eerst weigerachtig uit vrees, dat hij geïnterneerd zou worden.

De motor van de hydroplan was defect geraakt. De mailboot kon de hydroplan niet meenemen. Ook een bom, die er nog in was werd achtergelaten. De aviateurs zullen weer naar Engeland terugkeeren.

380 **Tweedekker geïnterneerd.**

Men seint ons uit Terneuzen:

385 Nabij de West-Zeeuwsch-Vlaamsche grens is wegens een defect aan de machine een Engelsche militaire tweedekker geland, die nog een bom bij zich had. Machine en bestuurder zijn geïnterneerd.

Correspondentie met door de Duitschers bezet Vlaanderen.

De directeur-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend dat, met ing. van 16 Dec. door bemiddeling van het Duitsche legerbastuur briefkaarten en open brieven, geschreven in de Nederlandsche, Duitsche, Fransche of Vlaamsche taal verzonden kunnen worden naar Oost- en West-Vlaanderen, met uitzondering van het niet door het Duitsche leger bezette gedeelte. De stukken zijn te adresseeren naar eene van de navolgende plaatsen, waar zij van de legercommandanturen moeten worden afgehaald, te weten:
390 Aalst. Beernem, Dendermonde, Deynze, Eecloo, Ertvelde, Gent, Geraerdsbergen, Kortrijk, Lokeren, St. Nicolaas, Oudenaerden en Thielt. Op stukken voor andere dan de vorengenoemde plaatsen moet, behalve de plaats van bestemming ook die worden vermeld waar de naastbijgelegen legercommandantuur is gevestigd, bij voorbeeld: Grammen bij Deynze. Zijn de stukken niet binnen 10 dagen afgehaald, dan worden zij ter beschikking gesteld van den burgemeester ter plaatse waar de oommandantuur is
400 gevestigd.

Op alle adressen moet voorts de aanwijzing: "Via Sas van Gent" worden gesteld. Zoowel op de brieven als op de briefkaarten moeten de naam en het adres van den

afzender worden vermeld; bij brieven op de achterzijde, bij briefkaarten op de voorzijde in den linker benedenhoek.

405 Mededeelingen van militairen of aard zijn niet toegelaten. ("St.St.")

Graanvoorraden.

De Minister van Landbouw enz. heeft d.d. 9 December door tusschenkomst van de Commissarissen der Koningin de volgende circulaire gericht tot de Burgemeesters:

410 In verband met eene vergadering, die ik met afgevaardigden der Provinciale Roggecommissies belegde, heb ik de eer u mede te deelen, dat het door mij ten zeerste op prijs zal worden gesteld, indien de Burgemeesters zooveel mogelijk onderling samenwerken, om tot eene goede oplossing van het roggevraagstuk te geraken.

415 Het is toch in het belang der bevolking, dat voorschriften omtrent samenstelling van brood, distributie van rogge, enz., zooveel mogelijk gelijkbindend zijn. Aangezien echter de toestanden in alle gedeelten van het Rijk niet dezelfde zijn, heb ik de Provinciale Commissies uitgenoodigd, mij bij de uitvoering mijner maatregelen ter zijde te staan, in verband waarmede ik u uitnoodig u met deze commissies te verstaan alvorens maatregelen voor uwe gemeente te treffen.

420 De opgaven van den voorraad rogge in de gemeenten aanwezig en voor het bakken van brood benodigd, deden het vermoeden ontstaan, dat niet alle Burgemeesters daarbij de vereischte nauwkeurigheid hadden betracht. Meermalen schijnt een te geringe voorraad en een te groote behoefte opgegeven te zijn, ten einde zoo lang mogelijk in het bezit van de rogge te blijven. Daarom heb ik den Provincialen Commissies verzocht, nogmaals 425 hiernaar een onderzoek in te stellen.

Ik vertrouw, dat uwerzijds in deze zal worden medegewerkt. Ik zal dit zeer op prijs stellen en het nemen van andere maatregelen zal daardoor worden voorkomen.

Er werd geklaagd, dat hier en daar nog rogge en roggebread voor veevoeder wordt gebruikt.

430 Aangezien de roggevoorraad gering is en aanvoer uit Amerika, in belangrijke hoeveelheid, niet waarschijnlijk is, verzoek ik u tegen dit voeren van rogge, al of niet vermengd met ander graan en brood, ten strengste te waken. Om dit euvel te keeren, komt het mij voor, dat u goed zult doen te verbieden, dat rogge van de eene naar de andere plaats zal worden vervoerd - b.v. van de boerderij naar den molen - 435 zonder uwe toestemming.

De Regeering heeft thans dergelijke voorraden maïs beschikbaar gesteld, dat gebrek aan veevoeder thans naar mijne meening geen verontschuldiging kan zijn.

Aangezien ik aan de Provinciale Commissies heb verzocht geen rogge meer af te geven voor het fabricceeren van bloem, noodig ik u uit in gelijken geest te handelen.

440 Mijnerzijds is voor dit doel buitenlandsche rogge beschikbaar gesteld en in het vervolg kan de import daarvan door gegadigden zelf plaats vinden.

Ofschoon ik met ingang van 1 December tarwebloem beschikbaar stel, zonder dat eene gelijke hoeveelheid ongebuild meel behoeft gekocht te worden, zoo is het toch mijne bedoeling, dat een zuinig gebruik van tarwe zal plaats hebben en hoop ik, dat bij 445 voortdoring uwe aandacht hierop gevestigd zal blijven.

Daar eene regeling der tarwe broodvoorziening voor een grooter gebied de voorkeur verdient boven afzonderlijke gemeentelijke voorschriften, heb ik den Provincialen Roggecommissies verzocht, zich ook met de regeling dezer aangelegenheid te willen belasten. Daarbij zal dan ook de vraag van den broodprijs onder de oogen gezien 450 kunnen worden.

Uit Nunspeet terug.

In de laatste dagen zijn te Amsterdam een twintigtal vluchtelingen uit Nunspeet teruggekeerd. Zij gaven er blijkbaar de voorkeur aan, naar Antwerpen te gaan, 455 waarheen het grootste deel dan ook reeds vertrokken is.

"Betonitis".

Naar wij vernemen heeft de heer Julius C. Bunge thans een aanklacht ingediend bij de justitie te 's-Gravenhage tegen de directie van het geïllustreerde blad "Panorama" te 460 Leiden, wegens de opneming van een photo met bijschrift van zijn villa "Kareol" te Aerdenhout, in welk bijschrift onder den titel "Zonderlinge villa-constructie" o. m. werd verteld, dat er zich in den toren een installatie voor draadlooze telegraphie zon bevinden.

465 **Nog een paspoortvoorschrift.**

Men deelt ons mede dat de paspoorten van personen, die zich naar België wenschen te begeven, moeten voorzien zijn van de photographie (met stempel daarop van de bevoegde gemeentelijke autoriteit) en van de handtekening van den rechthebbende.

470 **Naar de openbare terechtzitting.**

Naar men verneemt, is mr. Van Rossem uit Rotterdam, die zich in voorloopige hechtenis bevindt als verdacht van het verspreiden van pamfletten waardoor de onzijdigheid van den staat is gevaar kan worden gebracht (art. ? Strafwetboek), door de Haagsche Rechtbank naar de openbare terechtzitting verwezen.

475

Amsterdam en de oorlog.

Belgische vluchtelingen.

Naar Londen vertrokken gisteren van hier naar Nunspeet 13 uitgewekenen. Voor den ?-trein van hedenmorgen 7 uur 10 hebben zich 103 reizigers opgegeven.

480

OCHTENBLAD. Tweede Blad.

Buitenlandsch Prijzenrecht en neutrale Scheepvaart. II.

Engeland.

485

Volgens Engelsch staatsrecht behoort het recht om schepen, welke in oorlogstijd op den vijand buit gemaakt worden, voor goeden prijs te verklaren met zoovele andere publieke en zelfs private rechten tot de uitsluitende prerogatieven van de Kroon. Het is een uitvloeisel van de zeer eigenaardige positie welke de figuur des Konings als zoodanig in het Engelsche recht inneemt, dat alle bevoegdheden, welke met

490

prijzenrecht samenhangen, slecht kunnen uitgaan van de Kroon. Dit beginsel blijkt in de eerste plaats uit het feit, dat het de Koning is, in wiens naam de betreffende "Proper Officer of the Crown" (meestal the Kings Proctor) den eisch tot prijsverklaring bij den prijsrechter instelt, doch niet minder uit het feit, dat in geval - bij uitzondering - de daadwerkelijke "captors" dezen eisch indienen, zij dit

495

alleen kunnen doen als "grantees of the Crown". 1) Eenmaal uitgaande van dit beginsel is het te begrijpen, dat in Engeland voor een bestaand en wettelijk vastgelegd prijsrecht in den zin b.v. van de Deutsche Prisenordnung geen plaats is. Het recht van de Kroon ten opzichte van vijandelijke schepen is even onbeperkt als oorspronkelijk: wanneer men dan ook van een Engelsch prijzenrecht spreekt, dient daaronder te worden verstaan die regels welke de kroon zichzelf heeft gesteld ter uitoefening en op die wijze ter beperking van zijn prerogatief. Die regels kunnen alsdan gegeven zijn bij wege van tractaat, of wel bij wege van eene ordonnantie des Konings in overleg met zijn Privy Council (Order in Council) alsook bij eenvoudige Proclamatie.

500

505

Intusschen strekt zich dit prerogatief van de Kroon alleen uit tegenover den buitenlandschen vijand (alien enemy), niet tegenover den Britschen onderdaan of de onderdanen van met Engeland geallieerde staten en evenmin tegenover neutralen. Deze kunnen zich ten allen tijde beroepen op het bestaand landrecht (municipal law) dat, zooals bekend is, in Engeland wordt gevormd eensdeels door het ongeschreven gewoonterecht (common law) voor het grootste gedeelte neergelegd in desbetreffende autoritaire rechterlijke uitspraken (case law), anderdeels door het geschreven wetrecht (statute law), neergelegd in Acts of Parliament. Evenwel met die aanvulling ten opzichte van neutralen dat tractaten op het stuk van prijzenrecht door hun respectieve soevereinen gesloten aan het landrecht kunnen derogeren.

510

515

Trouwens dient in het algemeen waar het prijzenrecht geldt, aan de autoriteit eener rechterlijke uitspraak eene eenigszins andere beteekenis te worden gehecht dan op elk ander gebied des rechts. Tot de beginselen van het Engelsch prijsrecht behoort o.a. dit adagium, dat, wil het prijzenrecht ten behoeve van neutralen van toepassing zijn, de betreffende regelen ook in die neutrale staten als geldend moeten zijn erkend, met dien gevolge dus, dat eene beslissing der prijsrechters tegenover den eenen neutraal op zichzelf nog geenszins autoriteit behoeft te hebben voor de beslissing van een analoog geval, dat een neutraal van andere nationaliteit aangaat.

520

525

Caselaw betreffende het prijzenrecht is uiteraard zeer schaars te vinden en voor zoover er jurisprudentie bestaat bovendien niet weinig verouderd. Sinds den Krimoorlog heeft het Vereenigd Koninkrijk geen Prijsrechter gekend en sedert de dagen, waarin de toepassing van dit recht aan een autoriteit als Lord Stowell was toevertrouwd, is reeds meer dan een eeuw verstreken. Het geschreven recht op dit gebied is evenmin van beteekenis. De Naval Prize Act van 1864 behelst hoofdzakelijk processueele en administratieve bepalingen, waarbij trouwens nog de mogelijkheid eener reeds 8 jaar te voren op de Conventie van Parijs als voor goed afgeschaft verklaarde kaapvaart ondersteld wordt. Blijft ten slotte de Declaratie van Londen van 1909. Op deze steunen dan de beide het tegenwoordige prijzenrecht regelende "Orders in Council", dateerende resp. van 4 en 20 Aug. 1914, (London Gazette 5 en 22 Aug., Edinburgh Gazette 6 en 24 Aug., Dublin Gazette 6 en 25 Aug.) en de daarbij behorende

530

535 aanvullende "Proclamations" van den Koning.
De Order in Council van 4 Aug. is van betrekkelijk ondergeschikt belang: daarin wordt den vijandelijken schepen, die zich bij het uitbreken van den oorlog in Engelsche havens bevonden, of, onwetend van de gebeurtenissen, naar Engelsche havens op weg
540 waren een terme de grace tot Vrijdag 14 Augustus middernacht gegund, teneinde zich in veiligheid te brengen. De beteekenis eener dergelijke milde regeling, in overeenstemming trouwens met de desbetreffende beraadslagingen op de tweede Vredesconferentie, moet echter van practisch standpunt uit niet te hoog worden aangeslagen: de feitelijke toestanden in de havens gedurende de eerste weken van Augustus, met name de onmogelijkheid victualiën en bunkerkolen in te slaan, maakten
545 de waarde dezer Koninklijke "days of grace" zoo goed als illusoir. De Order in Council van 20 Aug. 1914 daarentegen is van zeer groot belang geweest voor de toepassing van de in de Londensche Declaratie neergelegde volkenrechtelijke bepalingen en de invloed van die Order op de ontwikkeling van het prijzenrecht zal zeker niet tot deze tijden alleen beperkt blijven. Ofschoon in den considerans
550 uitgaande van de overweging, dat de bepalingen der Londensche Declaratie dienen te worden geadopteerd en toegepast, als ware de Declaratie inderdaad in optima forma geratificeerd en dat zelfs de op de Declaratie door de Commissie van Redactie gegeven Memorie van Toelichting als officieel leidraad bij de interpretatie moet worden erkend, is in de Order in Council zelf neergelegd eene ingrijpende wijziging van de
555 beginselen der Londensche Declaratie op het stuk van conditioneele contrabande. Allereerst worden sub. No. 3 de gevallen waarin volgens art. 34 der Declaratie een rechtsvermoeden mag worden aangenomen, dat conditioneele contrabande inderdaad voor den vijand bestemd is, t.w. consignatie van het goed rechtstreeks aan de vijandelijke overheid, resp. aan een in het vijandelijk gebied gevestigden en als zoodanig
560 bekenden koopman, ofwel consignatie naar eenige door den vijand bezette plaats, uitgebreid tot het geval van consignatie "to or for an agent of the Enemy State" ofwel "to or for a merchant or other person under the control of the authorities of the Enemy State".
Daarnaast – en dit is zeer ingrijpend – wordt sub. No. 5 het beginsel der "continuous
565 voyage" geheel, d.w.z. zoowel over zee als over land, prijs gegeven, en mitsdien alle conditioneele contrabande, wanneer er maar vermoeden bestaat, dat zij bestemd is voor den vijand, voor neming vatbaar verklaard, afgescheiden hoegenaamd van de bestemming van het schip waarin het geladen is. Dezelfde leer derhalve, waarop Engeland
570 tegenover de Vereenigde Staten van Amerika destijds, toen er nog geene Londensche Declaratie bestond, gegronde critiek heeft gemeend te kunnen uitoefenen, wordt thans tegen de beginselen dier Declaratie in door Engeland tot regel gesteld.
Wat wijders de bij de Declaratie vastgestelde lijsten van goederen, die tot absolute resp. conditioneele contrabande kunnen gerekend worden, betreft, zoo hebben deze door
575 de proclamaties van 21 Sept. en 29 Oct. 1914 (London Gazette 21 Sept., 29 Oct., Edinburgh Gazette 22 Sept., 30 Oct., Dublin Gazette 22 Sept., 30 Oct.) eene groote uitbreiding ondergaan. Worden m eerstbedoelde Proclamatie eenige met name genoemde goederen, gedeeltelijk in strijd met den free-list van art. 28 der Declaratie (rubber, ijzer?teen, ruwe en gelooiden huiden) tot conditioneele contrabande
580 verklaard, zoo breidt de tweede Proclamatie het principe der "continuous voyage" uit ook tot die goederen, welke hetzij aan geen bepaald persoon, hetzij "aan order" zijn geconsigneerd. Tevens wordt in die gevallen de bewijslast van het feit, dat de goederen in quaestie geene vijandelijke bestemming hebben, op de eigenaars gelegd. Door deze omkeering van den bewijslast wordt althans voor zooverre het de aanhouding der goederen betreft, het onderscheid tusschen conditioneele en absolute contrabande
585 opgeheven.
Dat een neutraal schip, afgescheiden van rechtstreeksch gebruik in het belang van den vijand, door het vervoeren van contrabande, zelf aan prijsverklaring kan blootstaan, volgt uit artikel 40 der Declaratie, n.l. in geval de contrabande meer dan de helft van hetzij de waarde, het gewicht, den inhoud, of de vracht over de geheele lading
590 bedraagt. Elk van die maatstaven is voldoende om het verboden maximum te berekenen; dit met het oog op mogelijke gekunstelde berekeningen ter ontduiking dezer bepaling. Eene andere mogelijkheid, dat het karakter der lading als contrabande prijsverklaring van het schip met zich mee kan slepen, is niet alleen af te leiden uit art. 42 der Declaratie, bepalende dat alle andere zaken aan boord van het schip, toebehoorende
595 aan den eigenaar der contrabande, tevens zonder meer, tot prijs kunnen worden verklaard, doch in het Engelsche prijzenrecht inderdaad reeds van ouds voorzien: t.w. door den regel, dat schepen, toebehoorende aan den eigenaar der contrabande, tevens prijs kunnen worden verklaard.
Als Prijsgerecht zetelt te Londen het High Court of Justice, Probate, Divorce and
600 Admiralty Division in Prize, waarin op het oogenblik als alleensprekend rechter Sir

Samuel Evans zitting houdt. Van dit prijsgerecht staat appel open bij het "Judicial Committee" of the Privy Council.

605 De gedingen worden aanhangig gemaakt door eene openbare dagvaarding vanwege het Gouvernement uitgebracht, (write of issue), strekkende in de meeste gevallen tot verbeurdverklaring van het prijs gemaakte object, c.q. tot detentie van het schip in quaestie tot aan de beëindiging van den oorlog. Een termijn van acht dagen staat alsdan open voor belanghebbenden, om eventueele reclame tegen den ingestelden eisch tot verbeurdverklaring uit te oefenen; echter is het Prijzenhof zeer clement ten opzichte van het in acht nemen van dien termijn. Genoemde belanghebbenden kunnen zich 610 bij het hof doen vertegenwoordigen. Bij eventueele veroordeeling tot detentie kan eveneens op daartoe betrekkelijk bezoek van de zijde der belanghebbenden tevens een z.g. shipkeeper aangesteld worden, om gedurende den duur der detentie toezicht ten behoeve van het schip uit te oefenen.

615 De wijze van procederen voor het prijsgerecht is geregeld in denzelfden vorm als het formeele procesrecht voor Engelsche rechters in 't algemeen geregeld is, t.w. bij Rules, i.e. de "Prize Court Rules 1914", vervat in de betreffende Order in Council van den 5den Augustus 1914, "prescribing the Rules and Tables of Fees to be observed and taken in Prize Proceedings", waarbij tevens de vroegere procesregelingen in prijszaken van 1898 zijn ingetrokken.

620 1) In dit verband mag ter hier, met tet oog op het actueele belang der zaak voor de neutrale scheepvaart op gewezen worden, hoe de Kroon in Engeland hare positie ten opzichte van het Prijzenrecht heeft begrepen door de instelling dezer dagen van het z.g. "Prize claims Committee". Dit Committee is tot taak gesteld het ontvangen en behandelen van reclames van de 625 zijde van belanghebbende derden, mits zij van Britsche, geallieerde of neutrale nationaliteit zijn, tegen eene veroordeeling door Prijsgerechtten. Een orgaan alzoo ad hoc, dat in naam van de Kroon, als 't ware bij wijze van gratie, beschikkingen kan geven op billijk geachte reclames tegen eenmaal uitgesproken vonnissen van Engelsche prijsrechters.

630 **Vluchtoorden en Belgische dorpen in het Zuiden.**

Van Vlake herinner ik mij niets meer dan het steile, modderige dijkje, langs welks helling we moesten dalen en waar een der collega's een duikeling deed in de taaie klei. En hoe de brave jongen met opgestoken, bemodderde hand het propere herbergje binnenliep om zich schoon te wasschen van het slijk der aarde.

635 Maar van Hansweert is een aangename herinnering meegenomen – een herinnering aan tevreden menschen, aan goede toestanden, aan zorg, die op ruime schaal aan de vluchtelingen wordt besteed.

Burgemeester had ons afgehaald van Vlake en per stoomtram naar het dorp gebracht, klein, bescheiden Schelde-plaatsje van omstreeks tweeduizend zielen, dat in den 640 vreeselijken tijd honderd vijf en zeventig duizend vluchtelingen heeft zien doortrekken. Dat op enkele dagen zeventienduizend Belgen heeft gehuisvest! Hoed af, voor de bewoners van Hansweert! Zij zijn, sindsdien, in hun zorgen voor de verdrevenen geen oogenblik verflauwd en als nu de Belgen klagen over gebrek aan boter, dan verontschuldigen de comitéleden zich en ze vertellen, dat het provinciaal 645 comité in Middelburg geen boter stuurt, waaraan toch zoo dringend behoefte bestaat. Hansweert is het Belgische schependorp. Al wisselt ook nog dagelijks het aantal vluchtelingen, toch kan worden genoteerd, dat op 180 schepen een dikke tweeduizend vluchtelingen zijn ondergebracht. Nog meer schepen liggen in het kanaal; ze zijn al ingericht om, desnoods, nieuwe vluchtelingen te herbergen. Ruim 500 Belgen wonen in 650 Hansweert op eigen kosten en dat is een voordeeltje voor het plaatsje, dat een beetje profiteert van deze betalende logés.

Nu zal ik u vertellen van dit schependorp.

Maar eerst nog het volgende: De minister van Binnenlandsche Zaken stelde kort geleden de vraag, of in Hansweert nog menschen op aken woonden. Het antwoord luidde: 655 Excellentie, ze wonen *allen* (4200) op aken. Naar aanleiding van dit antwoord trok de chef van de afdeeling Armwezen en Volksgezondheid naar Hansweert om de toestanden daar eens in oogenschouw te nemen. Zijn conclusie luidde: De toestand kan zoo blijven als hij is.

660 Het schependorp ligt voor 't grootste deel gemeerd in het kanaal van Wemeldinge. Ge kunt er wandelen, in dat dorp, maar ge doet het over de daken der huizen. Als in een kindersprookje. Alleen moet ge er op passen, dat ge uw neus niet stoot tegen de schoorsteenpijpen dier "dorpshuizen". Uit iedere pijp kringelt een ijl rookwolkje omhoog, want de huizen zijn verwarmd, en op het kachelkje of fornuisje borrelt meestal een papje of het water voor een bakje koffie.

665 Ook onderbreekt ge in dit dorp uw wandeling vele malen. Van een der daken laat ge u neerzakken door een luik en daalt een trapje of ladder af. 't Is niet gevaarlijk,

want 't is een kort, stevig bevestigd laddertje. Nu zijt ge er. Op den beganen grond, in de "dorpswoning", waarvan er acht of elf gaan in enkele schuiten. Daar brandt het kachelkje, lekker knetterend. De vrouw des huizes heeft een pannetje melk te vuur
670 gezet, haar man is bezig een zelf geknutseld, ruwhouten étagèretje tegen een der muren te spijkeren. Ze maken 't zich huiselijk en bieden den gast zoowaar een stoel. O, 't gaat hier zoo best, vertellen ze, en de heeren van het comiteit nemen alle égards in acht. Ze hebben een huisgezin van drie personen, waarvan de moeder verlamd is, een heele woning afgestaan, omdat de ongelukkige vrouw telkens moet worden verbed
675 en geholpen. Dat zou zoo geneeren, als ze met meer samenwoonden: En anderen, die in hun ruim een genoeglijk liedje zongen bij zeurend harmonicaspel en waar de grijze poes, uit Antwerpen meegebracht, in een hoekje zat te spinnen, verhaalden van 't eten uit de centrale keuken, welke keuken wij te voren al hadden bezocht en ze schoven het zware bruine zeildoek dat op den achtergrond neerhing, opzijde en toonden de warme
680 ligplaatsen, op deze wijze afgescheiden van de woonruimte. Zij vertelden van de heerlijke rijst met krenten, van spek en aardappelen en boonen en dat het comité overleg pleegt met de Belgen, wat het middagmaal aangaat. "Wat willen jullie vandaag graag eten?" wordt gevraagd en gemeenschappelijk wordt dan het menu opgemaakt.
685 't Bewaarschooltje in Hansweert is kleerenmagazijn geworden. Er liggen pakjes, voorbeeldige pakjes. De eene helft dier pakjes bevat elk een volledig stel onderkleeren voor mannen, de andere helft voor vrouwen. Een ideaal-kleerentoeestand. Ook het ziekenbarakje is in orde. Toch is 't een heele toer om patiënten uit hun scheepswoningen naar het ziekenhuis over te brengen. Twee Belgische doctoren
690 verleenen medische hulp, maar er zijn weinig zieken en geen besmettelijke, nadat één diphtheritispatiënt was gestorven. Als wij de schepenwoningen te Hansweert, niet alleen die in de gemeentelijke maar ook de woonplaatsen in de andere vaartuigen vergelijken met die in Sluis, wint Hansweert het. Want over 't algemeen is de afsluiting daar geriefelijker, de verwarming beter.
695 Het aankleeden van het intérieurtje, we zeiden dat reeds in een vorig artikel, hangt zoo héél veel af van het initiatief der bewoners, de zindelijkheid der vrouw, de meer of mindere tevredenheid en inschikkelijkheid van heel het huisgezin.

Restte nog Baarle-Nassau.

700 In de wachtkamer van het oneindige station, dat deels op vaderlandschen, deels op Belgischen bodem staat, met de grensstreep overdwars in de vestibule gelegd door een paar blauwe tegeltjes, hebben de stationschef en een officier van gezondheid ons allerhartelijkst ontvangen en binnengeleid in een der wachtkamers. De militaire dokter vertelde... Alweer van de dichte drommen wanhopige vluchtelingen,
705 die den grooten weg van Turnhout kwamen afloopen en toen, bij die algemeene vlucht uit de grensgemeenten liefderijk werden opgenomen in de groote loods. Het aantal "kamp"bewoners wisselde in die dagen van 500-1400 en vormden dus, door de telkens wisselende omstandigheden, een vlottende bevolking. De toestand veranderde terstond, toen de bevolking van het kamp een stationair
710 karakter kreeg en, bij den inval van het koude jaargetijde, behoefte werd gevoeld aan warme kleeding en dekking, aan licht- en warmtebronnen. Maar noch het plaatselijk comité, noch het gemeentebestuur waren in staat te voldoen aan de dringende behoeften. Toen kwam een zending van den directeur-generaal der Staatsspoorwegen te Utrecht: twaalf groote loodskachels, lampen en andere hulpmiddelen.
715 Ook de Regeeringscommissaris bezocht het kamp omstreeks 20 November; hij achtte de plaats geschikt om als permanent oord te worden ingericht en toen hem bleek, dat gebrek was aan dekking, werden tweeduizend dekens gezonden. Vóór dien tijd waren in Baarle-Nassau geen dekens aanwezig behalve die, welke de vluchtelingen zelf hadden meegebracht. Ook van elders kwamen zendingen en nu worden in het grensplaatsje
720 elfhonderd Belgen verpleegd. "De toestand", vervolgde de militaire dokter, "zijn niet steeds zooals men ze gaarne zou wenschen en veel verbeteringen kunnen nog worden aangebracht. Het aantal der verpleegden zal nog toenemen, totdat een gesteld maximum van hoogstens 1500 is bereikt.

725 Vier liefdezusters uit Turnhout hebben de verpleging der zieken op zich genomen, een semi-arts is dag en nacht in het kamp bezig en kan, zoo noodig, de hulp inroepen van den reserve-officier van gezondheid, die belast is met het hygiënisch toezicht. Een korporaal oefent toezicht op de orde en zindelijkheid rondom het kamp; ook 's nachts wordt, in de verschillende afdeelingen, toezicht gehouden.

730 Drie keer per dag wordt voedsel verstrekt, dat in drie groepen wordt genuttigd; de zieken krijgen op medisch voorschrift extra voedsel; kinderen beneden vier jaar krijgen eiken dag 1/2-3/4 liter per dag bovendien. Het zuigelingenvoedsel bereiden de

zusters op medisch voorschrift. Het middagmaal wordt door Belgen klaargemaakt onder toezicht van den menage-meester, den gewezen stationschef van Turnhout.

735 Sinds half November zijn de vrouwen bezig matrassen en hoofdkussens te maken voor de mannen, waarvoor de grondstoffen door de regeering worden geleverd. Toen onze zegsman tot zoo ver was met zijn mededeelingen, onderbraken wij hem. "Matrassen- en hoofdkussens?" vroegen wij. "Is stroo dan niet warmer en beter 's winters?" En wij herinnerden ons de inlichtingen van den Regeeringscommissaris in

740 Nunspeet, die stroo had geprezen als de beste ligging 's winters en die zijn matrassen dacht te bewaren voor beter jaargetijde. "Integendeel", verklaarde de militaire dokter, "stroo is onhygiënisch en vies. In stroo dansen de kinderen en maken het stoffig; het is een kweekplaats voor kleerenluizen en bevordert de verbreiding van schurft."

745 Toen hebben wij ons verbaasd over de uitspraak van dien Regeeringscommissaris op de Veluwe!
De dokter ging verder:
"Een deel der loods, waar de Belgen nu wonen, is ingericht voor de lichte zieken en reconvalescenten; zij rusten op houten ledikanten, afgestaan door het Roode-

750 Kruiscomité. Twee zusters verzorgen hen. In de barak bij de loods worden 14 zieken verpleegd; ook hier zijn twee zusters met de verpleging belast. Ernstige zieken, die vervoerd mogen worden en aanstaande moeders gaan naar het ziekenhuis in Tilburg. In staat van ontwikkeling zijn plannen om een school in te richten, waar tevens kerk kan worden gehouden; en een werkplaats om de volwassenen bezig te houden met bezembinden.

755 De school hoopt men binnen drie weken voltooid te zien. Sterfgevallen zijn tot nog toe zes voorgekomen; vier kinderen en twee zuigelingen (een krantenbericht had gesproken van acht zuigelingen). De kleinsten stierven aan ingewandsziekten, de vier andere aan mazelen; de mazelenpatiëntjes zouden, bij mindere koude, in een betere verblijfplaats, zeker gered zijn.

760 Wij hebben hier tweehonderdvijftig kinderen", ging de dokter voort, "een aantal weeskinderen, maar toch ook kleuters, die hier alleen zijn. De ouders wonen in Aarschot, Mechelen, Lier, Heyst en Turnhout. Zoo'n kleine bengel wipt dan wel eens de grens over om zijn ouders, die dicht in de buurt wonen, een bezoek te brengen". Ten slotte nog iets over de weekverdeeling:

765 "Om half tien aardappelschillen, waaraan deelnemen alle "weerbare" vrouwen en meisjes boven de 14 jaar. Om de drie dagen komen ze aan de beurt; wie zich eraan onttrekt, krijgt geen eten."
"En zijn ze gewillig? In Bergen op Zoom weigeren de vrouwen aardappelen te schillen."
"Maar natuurlijk! Waarom zouden ze niet. Onthoud haar maar eens den maaltijd en ze

770 zijn als nijvere bijen!"
(Misschien wil luitenant De Jong van deze uitspraak wel eens nota nemen!)
Om twaalf uur middageten in drie groepen. Wie er niet is, krijgt niets. Maar ieder is er.
Om zes uur avondeten.

775 Om acht uur avondappèl. Ieder staat, met zijn dekens in de hand, voor de slaappleats. Die dekens moeten overdag behoorlijk opgevouwen!"
Wij lachten.
"Dat is geen dwaze maatregel. De eerlijkheid der Belgen is niet altijd even groot en op deze wijze kunnen wij controleeren, dat ieder zijn dekens nog heeft.

780 De menschen mogen in de buurt vrij rondloopen. Als ze maar ver blijven van de grens, anders maken zo spektakel tegen de Duitsche schildwachten."
"Maken ze 't de bevolking in de buurt niet lastig?"
"Nooit."
"Merkt u iets van bedelarij?"

785 "Neen."
"Van dronkenschap?"
"Evenmin."

Dat alles vertelde ons de militaire dokter en daarna gingen wij ons overtuigen van de

790 toestanden, zooals ze zijn in die reusachtige spoorwegloods in Baarle-Nassau. De groote eetzaal werd geschrobd. Emmers vol water leegden de vrouwen voor onze voeten en 't was er een boenen en plassen van je welste. 't Rook frisch, de tafels zagen blank geschuurd; door veel vensters viel overvloedig licht. De zindelijkheid heeft nog niet, zoo lang terug daar wel iets te wenschen gelaten, naar wij hoorden.

795 Maar nu wordt ze toch zeer voldoende toegepast. Drie keer in de week krijgen de zalen een groote beurt. En dat kan best. Er zijn vrouwen genoeg.
In 't midden der woonloods, tusschen de breede perrons, die de railbedding omsluiten, staan zes spoorwegwagens, ingericht tet verschillende doeleinden: voor

dokterssprekkamer, ziekenzustersverblijf, magazijnen en kantoor.

800 Aan een der lange kanten was men bezig kamertjes voor families af te schutten; de rest ligt nog naast elkander. Hoe ooit deze geweldige ruimte bij barre koude voldoende kan worden verwarmd bleef ons een raadsel. Overal reed waren spleten en gaten met stroo gedicht en om de kachels kropen de kouwelijke menschen nu al bij

805 elkaar. Ook klaagden ze algemeen over het gebrek aan onderkleeren. In negen weken geen schoon hemd – en vragen durfden ze niet. Want het eten was zoo goed. Inderdaad! Het eten in Baarle-Nassau is van goede qualiteit. Wij hebben meegegeten van de aardappelenpurée met vet onder elkaar gestampt, 't Smaakte best. En een schaaltje gekookte mosselen hebben een paar krantenmenschen samen gepeld en eraan gesmuld. Want wie mosselen met brood (à discrétion) verkoos boven aardappelpuree, kon

810 de schelpdieren eten. Toch leek ons de goede kost geen reden om geen versooning te durven vragen. In het reconvallescentenhoekje, somber stukje loods met weinig licht in 't afgeschoten vierkant, klaagden de zusters óók over de versooning. Een man verging van 't ongedierte. Men had hem gebaad, maar sindsdien moest hij 't bed houden, omdat er geen

815 onderkleeren voor hem waren. De dokter beduidde, dat voor de zieken wèl onderkleeren disponibel zijn en hij toonde ons den voldoende voorraad. Doch zieken zijn er gelukkig in Baarle-Nassau maar weinig en gezonden vele. Voor hen zijn onderkleeren van een allerdringendste noodzakelijkheid.

820 Ook klaagden de zusters, héél bescheiden; – bedeesd, zooals nonnetjes van de Franciscanesser-orde van de Heilige Familie dat doen – zij klaagden, dat zij voor iederen patiënt zoo graag nog een kussen zouden willen hebben. Een kussen als ruggesteun. De dokter zeide, dat kussens worden vervaardigd.

825 Och, dat de zusjes spoedig die achttien kussens mogen krijgen... Dat is al van Baarle-Nassau; goed voedsel; goede ligging; onvoldoende verwarming als 't koud wordt; gebrek aan kleeren.

De Regeering heeft de Pers gevraagd naar een onafhankelijk oordeel omtrent den

830 toestand der Belgische vluchtelingen in Noord-Brabant en Zeeland. Dat hebben wij gegeven. Wij hebben ons niet laten beïnvloeden door autoriteiten of comitéleden die, vóór bezichtiging van "oorden" of "dorpen" de balans trachtten te flatteeren, te goeder trouw als zij veelal waren en in de stevige overtuiging, dat hun bemoeiingen de juiste, hun zienswijzen de goede waren. Maar ook hebben wij ons niet laten

835 influenceeren door ongemotiveerde klachten van morrende en mukkende Belgen die, ontevreden met hun lot – wat wonder! – kieschkeurig en veeleischend waren geworden. Vergelijkingen tusschen toestanden, onafhankelijk van de plaats, hebben wij wel getrokken. Wij hebben ons verbaasd en geërgerd, dat zooals in Roosendaal, waar de Regeering dertig cent per dag betaalt voor iederen vluchteling, de dagelijksche kost

840 oneetbaar is; dat in Baarle-Nassau en andere plaatsen, waar eveneens per dag dertig cents per vluchteling wordt beschikbaar gesteld, het middagmaal smakelijk wordt bereid. Wij hebben geconstateerd, dat overal het gedwongen niets-doen der vluchtelingen *verderfelijk* op hen werkt en dat *zoodra mogelijk* voldoende afleiding, ernstige

845 bezigheid, stoere arbeid voor hen moet worden gevonden. Wij hebben met schrik gehoord, dat de kleeervoorraad in enkele plaatsen (men denke aan Bergen-op-Zoom, aan Oostburg, aan Vlissingen, aan Baarle-Nassau) allerellendigst is, en dat daarin *zoodra mogelijk moet worden voorzien*. En de andere quaesties?

850 Die der onbewoonbare verblijven, zooals de fabrieken in Roosendaal, de loodsen in Vlissingen, en als het gaat winteren de tenten in Bergen-op-Zoom, de douane-loodsen in Baarle-Nassau. De Regeering zal toch wel haar bekwame mannen hebben, wien de oplossing van het vluchtelingenvraagstuk in zijn geheel speciaal is opgedragen en wien het bereiken van

855 oen alleszins bevredigend resultaat wel volkomen zal zijn toevertrouwd, nu op zoovele schandelijke tekortkomingen, op zoo gruwelijke misstanden is geweest. Dat vooral aan die misstanden met bekwamen spoed een einde moge worden gemaakt. A. E. Z.

860

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27909]

EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

865 **DE OORLOG**

De algemeene toestand. - Aan de Yser. - Een tweede Hugo De Groot. - De economische gevolgen van den oorlog. - Een vorstenbijeenkoms. - Berichten uit de oorlogvoerende landen.

870 **De algemeene toestand.**

De opmerking, waarmede wij gisteren onze beschouwing over den toestand besloten, namelijk dat Oostenrijk van Servië een "duchtig pak" heeft gekregen, is door de sedert ontvangen telegrammen bevestigd. De aanvankelijke voordeelen die Oostenrijk in Servië behaalde gingen te loor, en zelfs Belgrado, dat de generaal von Franck op den 875 verjaardag van 's keizers troonsbestijging "eerbiedig aan de voeten van Zijne Majesteit legde", - zooals het officieele telegram luidde, is weder in handen der Serviërs.

Het Oostenrijksche bericht over den toestand in Servië is een merkwaardig bewijs van de slag-om-den-arm-politiek, die in de oorlogvoerende landen in moeilijke 880 omstandigheden wordt gevolgd.

Het zegt, dat de offensieve beweging, zuidelijk van de Drina, ten zuidoosten van Valjewo gestuit is op een overmachtige vijandelijke legermacht, waardoor die beweging niet alleen moest worden gestaakt maar de troepen tot en achterwaartsche beweging werden genoodzaakt.

885 Voor de erkenning eener nederlaag is dit wel de zachtst mogelijke vorm.

Wij weten nu ongeveer wat er bij Valjewo is geschied. Al zullen de Servische berichten wel niet geheel vrij zijn van overdrijving - dit mag men veilig aannemen, dat de Oostenrijksche troepen daar bij Valjewo duchtig klop hebben gehad, en dat zij met zware verliezen werden teruggeslagen.

890 En nu wordt in het officieele telegram de troost uitgesproken, dat: tegenover dien tegenslag de verovering van Belgrado staat.

Een schrale troost, nu blijkt dat ook die stad weder door de Serviërs is genomen, dat dus de geheele Oostenrijksche beweging in Servië is uitgelopen op een mislukking. het is dan ook niet te verwonderen, dat te Weenen groote teleurstelling heerscht. De 895 overtuiging, dat Servië een gemakkelijke prooi zou zijn dat de Servische troepen, hoe gehard en geoefend ook, niet bestand zouden zijn tegen de Oostenrijksche regimenten is reeds lang opgegeven. Men weet nu uit ervaring, dat de Serviërs buitengewoon goede soldaten zijn, dat het Servische leger een niet te verachten tegenstander vormt.

900 En aan den lijve heeft men thans kunnen ervaren, dat zelfs de Oostenrijksche troepen niet bestand zijn tegen de krachtige aanvallen der Serviërs. Het "Oostenrijksche graniet", waarop Servië zich de tanden zou stuk bijten is niet zoo stevig als men verwachtte.

905 Op het Oostelijk oorlogstooneel hebben de Oostenrijksche troepen eenig succes behaald. Ook de Russische generale staf we dat op zeer merkwaardige wijze te erkennen.

In een telegram uit Petersburg wordt gemeld: "De Oostenrijksche colonnes dalen in het gebied van de Doeklabergen van de noordelijke stelling der Karpathen af." Dat wil dus 910 zeggen: De door Russische troepen bezette passen in de Karpathen zijn door de Russen ontruimd, door de Oostenrijkers bezet en deze laatsten rukken voorwaarts, Galicië binnen.

Volgens de Oostenrijksche berichten ging dit "af dalen der Karpathen" niet zonder strijd, en zonder ernstige Russische verliezen.

915 "Onze over de Karpathen oprukkende colonnes," zegt het telegram uit Weenen, "hebben gisteren en eergisteren 9000 man gevangen genomen en tien machinegeweren buit gemaakt."

Deze Russische nederlaag, gevolgd door een terugtrekkende beweging moet van invloed zijn op de Russische poging om thans over Krakau op te rukken. Om het verband 920 tusschen de verschillende legers niet te verbreken zullen de Russen ook daar, zoo zij niet tot den terugtocht genoodzaakt zijn, toch hun voorwaartsche beweging moeten staken.

Overigens zijn de berichten van de oorlogstooneelen van weinig beteekenis. De mededeelingen, waarin de correspondent van de "Morning Post" melding maakt van de 925 zwakte van de Duitsche posities in Frankrijk tusschen Berry-au-Bac en Suippes, en van de mogelijkheid daar door de Duitsche linies heen te breken, kunnen wij veilig laten rusten. Als het zoover komt is het vroeg genoeg om het te gelooven.

Eveneens de opmerkingen, die het "Berliner Tageblatt" maakt over oneenigheden tusschen den Franschen generalissimus Joffre en den minister van oorlog Millerand.

930 Zij zouden ernstig van meening verschillen over den te volgen weg, nu de toestand als
het ware uitlokt tot een groote voorwaartsche beweging.
Want terwijl Duitschland alle krachten moet inspannen om de voordeelen op de Russen
behaald aan de Weichsel voort et zetten en te gebruiken, kan het niet tevens over de
935 geheele lange frontlinie van de grens tot aan de Noordzee overal voldoende
troepenmachten bijeen brengen, om een aanval af te weren. Temeer daar de toestand in
den laatsten tijd den Franschen gelegenheid gaf nieuwe troepenformaties naar het
front te zonden en den gezondheids- en verplegingsdienst belangrijk te verbeteren. De
aanvulling der Engelsche troepenmacht met territoriale afdeelingen, die volgens de
Engelsche bladen zoo goed vechten als het actieve leger, moet ook bijdragen om den
940 aanvalslust der Franschen te verhoogen.
Dat echter Millerand thans zou aandringen op een offensieve beweging, waarvoor Joffre
het oogenblik nog niet gekomen acht, is niet aan te nemen. Te vaak hebben in vroeger
tijden politieke invloeden in Frankrijk op de legeroperaties invloed gehad, en deze
daardoor doen mislukken. De geheele veldtocht van 1870 is tot Sedan meer door
945 politieke dan door militaire redenen beheerscht, en heeft daardoor tot de groote
nederlagen in dat tijdvak geleid.
Een herhaling er van, nu en onder de tegenwoordige omstandigheden zou slechts
noodlottig kunnen zijn. Twee koks aan den pot bederven de brij. De minister van
oorlog moet zich buiten de bevoegdheden van den generalissimus houden; zijn taak is
950 de organisatie der strijdmacht en de zorg, dat zij in staat is en blijft voor haar
taak. Joffre alleen moet uitmaken op welke wijze hij die strijdmacht zal gebruiken
voor haar taak: de verdediging van het vaderland en zoo mogelijk de vernietiging der
vijandelijke macht.
Zoodra ook Millerand zich daarin gaat mengen moet de zaak verkeerd gaan. En het is
955 niet aan te nemen, dat Millerand, die toch waarachtig geen kind is, dit niet zou
inzien.

Belangrijk is het bericht, dat de koningen van Zweden, Noorwegen en Denemarken
Vrijdag te Malmö zullen bijeenkomen om te beraadslagen over de middelen die kunnen
960 worden beraamd om de economische moeilijkheden, voor de drie landen uit den
oorlogstoestand voortvloeiend, te beperken.
De koningen zullen door hunne ministers van buitenlandsche zaken vergezeld zijn. De
voortdurende onaangename last, dien de neutrale staten van de zijde der
oorlogvoerenden ondervinden, de belemmering van hun handel, en zelfs de beperking van
965 hunne bronnen van inkomsten, de weigering om levensbehoeften en andere
verbruiksartikelen, voor de neutrale staten bestemd, te laten passeeren, en de
bemoeilijking van het economische en materieele leven in de landen, die met den
oorlog niets te maken willen hebben, nemen met den dag toe. Alsof er geen
internationale rechtsbepalingen bestaan, die de rechten der neutralen vaststellen,
970 handelen de oorlogvoerenden op de meest willekeurige wijze, en in hun pogen, om den
vijand te treffen, vragen zij niet naar de nadeelen, die zij aan de neutralen
toebrengen.
Dat de vorsten van drie belangrijke neutrale staten met hunne ministers willen
samenkomen om te bespreken, wat aan dezen anarchistischen internationalen toestand te
975 doen is, kan niet anders dan worden toegejuicht.
De oorlogvoerenden moeten inzien, dat er grenzen zijn, die zij niet mogen
overschrijden, dat de neutralen niet voornemens zijn zich en hunne rechten te laten
vertrappen door de zoogenaamde "militaire noodzakelijkheid."
Certi denique fines sunt!

980 **Op het Westelijk oorlogstooneel.**
In België en Frankrijk.

PARIJS, 14 Dec. (Reuter.) (Communiqué van hedenavond.) Tengevolge van de aanvallen,
door de Franschen gedaan, hebben wij vorderingen gemaakt langs het kanaal van Yperen
985 en ten westen van Hellebeke; de hevige tegenaanvallen van den vijand werden
afgeslagen.
Het station van Commercy is gisteren uit grooten afstand beschoten. Er werd slechts
onbeduidende schade aangericht.
In den Elzas werd ten noordwesten van Cernay een vijandelijke aanval afgeslagen. \
990 Van het overige gedeelte van het front valt niets te vermelden.

De Engelsche territorialen.
LONDEN, 14 Dec. (Reuter.) De correspondent van de "Times" in Noord- Frankrijk brengt
995 warme hulde aan de Engelsche territorialen aan het front. Hij zegt: "Zij komen geheel
en al op het peil van het Britsche actieve leger te staan en hebben zich reeds een

deel van de persoonlijke superioriteit verworven, die de Britsche troepen op hunne tegenstanders bleken te hebben.

1000 Reeds toen zij voor het eerst in het vuur kwamen, betoonden alle territorialen zonder onderscheid een koelbloedigheid, die den in den oorlog vergrijsden veteraan verbaasde en zijn eerbied afdwong.

De territorialen hebben getoond, dat niemand hen overtreft in het bajonet-gevecht. In één woord, hun hoedanigheden doen veel verwachten van de regimenten, territorialen, die in de toekomst nog naar het front zullen worden gezonden.

1005 Bovendien geven zij aan de Britsche troepen, die thans te velde staan, een onbegrensd vertrouwen in de latente militaire waarde van het nieuwe leger van Kitchener."

Een merkwaardig verhaal.

1010 PARIJS, 15 Dec. (Reuters bijz. dienst.) Een belangrijke rol is bij de verovering van Vermelles gespeeld door de doofstommentaal. Het "Journal des Sourdmuets" deelt daarover mede: De Duitschers hadden de kinderen bijeen gebracht in de school en daarop hunne mitrailleuses geplaatst. De Fransche kolonel was daardoor in een groote moeilijkheid gekomen; hij had last gekregen het dorp op 5 Dec. te nemen, maar hij kon niet besluiten op de school te schieten. Achter een afgebrokkelden muur kon hij de kinderen zien spelen op het schoolplein. Onder deze zag hij een manke, en uit diens gebaren maakte de kolonel op, dat hij doofstom was.

1015 Dadelijk riep de kolonel een man, die de doofstommentaal kende, en gaf dezen last de aandacht van den knaap te trekken, door zonnestrallen in een klein spiegeltje optevangen. Zoo kon hij den knaap toen den raad geven alle kinderen bijeen te brengen in een der hoeken van de speelplaats. Zoodra dat geschied was plaatste de kolonel de 1020 tien beste schutters achter den wal, en van daar konden zij de Duitsche bedieningsmanschappen van de mitrailleuse, hoewel zij gedekt waren opgesteld, neerschieten. De kolonel vormde tevens een colonne om de school te nemen. Zoodra de doofstomme het afgesproken sein geven had, schoten de scherpsschutters de Duitsche bediening der mitrailleurs weg, de infanterie nam met de bajonet de school en de 1025 speelplaats, en tien minuten later was Vermelles in handen der Franschen.

De toestand.

1030 LONDEN, 15 Dec. (Reuter's bijz. dienst.) De correspondent van de "Morning Post" meldt uit Champagne: Na met verschillende bezoekers van de gevechtlinie van Somme tot Argonnenwoud gesproken te hebben, meen ik te mogen besluiten, dat er slechts één zwak punt is te vinden in de vijandelijke linies, nl. tusschen Berry-au-Bac en Suippes. Reims is de sleutel tot deze positie. Worden de Duitschers hier verdreven, dan zullen zij onvermijdelijk zeer ver worden teruggedreven, voordat zij weer dekking kunnen vinden in de verdedigende stellingen.

1035 De Fransche stelling bij Reims is zoo sterk, dat het onmogelijk voor de Duitschers is hier vooruit te komen. Hun verliezen in de loopgraven zijn zeer gering. In de meeste gevolgen is de dood het gevolg van een schot door het hoofd, gekregen bij het schieten door de kijkaten. De Duitschers liggen op sommige plaatsen op minder dan honderd meter afstand, zelfs soms op vijftig meter. Daarom kan een bedaard schutter, 1040 lettende op een kijkgat, erop aanleggen, zoodra hij een gelaat daarachter ziet verschijnen. Aan beide zijden gaat men voort met het graven van sappen – d.z. offensieven loopgraven – en leggen van mijnen.

1045 De Fransche loopgraven zijn sterker, daar zij beter bewapend zijn. Eerst werden mitrailleurs gebezigd, maar het bleek, dat zij niet goed te gebruiken zijn, daar zij feitelijk alleen geschikt zijn voor het afslaan van infanterie-aanvallen. Daarom is men tot de pompom uit den Boerenoorlog teruggekeerd. Dit wapen was een weinig in onbruik geraakt, maar de onverwachte ontwikkeling van de taktiek bewijst zijn nut. Berggeschut van de Alpenjagers wordt eveneens in de loopgraven gebruikt. Het Fransche leger beschikt thans over een uitnemend artilleriepark; men heeft wapens voor alle 1050 doeleinden en alle worden ook gebezigd op de juiste wijze.

In de laatste weken is een bijna onafgebroken gevecht» geleverd bij Berry-au-Bac. De druk der Duitschers is hier het hevigst. Het is een moeilijke positie om vast te houden en dit gaat gepaard met groote offers, maar de stelling moet worden behouden, omdat zij een uitnemende gelegenheid biedt voor een voorwaartsche beweging naar het 1055 noorden.

De beschieting van Reims gaat alle beschrijving te boven. Ruim tachtig dagen wordt de stad nu reeds dagelijks gebombardeerd.

Het ondermijnen van loopgraven.

1060 Herhaaldelijk wordt melding gemaakt van het ondermijnen van loopgraven, waartoe men zijn toevlucht neemt, nu bajonetaanvallen weinig resultaat opleveren, daar beide

partijen vrijwel even sterk blijken te zijn.

In den "Tems" treffen wij een brief aan van een infanterist, die de explosie in het bosch van Grurie, waarvan onlangs in een communiqué werd melding gemaakt, heeft medegemaakt.

1065 Hij schrijft dan o.m.: Ik zat in mijn loopgraaf en was bezig je pakje uit te pakken, toen ik plotseling een vreeselijke ontploffing hoorde: blijkbaar had de vijand onze loopgraaf ondermijnd. Ik had nog juist den tijd, je brief in m'n zak te steken, toen de Duitschers, gebruik makende van onze verwarring, de gemaakte bres al
1070 binnendrongen. Zij zaten ons zoo dicht op het lijf, dat ik van mijn revolver moest gebruik maken. We zijn ze ten slotte baas geworden, maar ik verzeker je, het kostte moeite! Wij bestookten elkaar met handgranaten. Het was een ontzettende strijd: om twee uur 's middags drongen zij binnen en pas 's morgens om twee uur hadden we ze eruit gewerkt. Ik had er toen ook meer dan genoeg van: ik was doodop. Geen onzer had
1075 de laatste 24 uur een stuk gegeten. Maar enfin, de aanval was alweer afgeslagen. Het meest nog spijt het me, dat ik de meeste van mijn spullen in handen de Duitschers moest achterlaten.

Het regent maar steeds. Wij baggeren tot de enkels door de modder; sommige onzer loopgraven zijn geheel ondergelopen.

1080

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

De behandeling der Franschen te Maubeuge.

LONDEN, 14 Dec. (Reuters spec. dienst.) Wij vernemen uit Boulogne: Een Fransche verpleegster van het Roode Kruis, die door de Duitsche linies heen van Maubeuge is teruggekeerd, verklaarde, dat de Duitschers de bewoners van de vesting goed
1085 behandelen.

Dat is ten deele te danken aan hetgeen de burgemeester heeft gedaan ter bescherming van de belangen zijner medeburgers en voor een ander deel aan het feit, dat in het hospitaal van het Fransche Roode Kruis de jonge prins van Saksen-Meiningen, een neef des Keizers, is verpleegd. Hij werd bewusteloos met gebroken schedel in 't hospitaal gebracht en stierf drie dagen later.

1090

De stedelijke autoriteiten lieten den prins met de eer, aan zijn rang verschuldigd, begraven, lieten lijk en kist photographeeren en zonden de photographieën met hetgeen den prins had toebehoord aan zijn familie te Meiningen.

1095

De hertog van Saksen-Meiningen was zeer gevoelig voor die hoffelijkheid en zijn dankbaarheid schijnt den bewoners van de stad ten goede te zijn gekomen. De dankbaarheid van den hertog was ongetwijfeld te grooter, daar de prins als Franschen gevangene te Maubeuge was aangekomen.

1100

De prins was een groote, krachtige jonge man van 18 jaren. Hij werd gewond en gevangen genomen door een Franschen jager, die tegelijkertijd den ordonnans van den prins, een onderofficier, en twee soldaten van het regiment, die bij den prins waren, wondde en gevangen nam.

Op het Zuidelijk oorlogstooneel.

1105

De Serviërs weder in Belgrado.

NISJ, 14 Dec. (Reuter.) De Serviërs zijn na een hevig gevecht Belgrado weder binnen getrokken.

Uit het Verre Oosten.

1110

Japanners en Britten.

We hebben reeds meegedeeld, dat generaal Barnardiston met geestdrift te Tokio is ontvangen. Generaal Barnardiston was bevelhebber van de Britsche troepen die met de Japanners in de krijgsverrichtingen tegen Tsingtau samenwerkten. Vandaar de schitterende ontvangst van den Britschen officier. Schoolkinderen waren bij zijn
1115 aankomst langs den weg geschaard en juichten hem toe. De bladen wijden artikelen vol waardeering aan de samenwerking der Britsche en Japansche troepen en betoogen dat nu een nieuw tijdvak is geopend voor de betrekkingen tusschen Oost en West, dat betere begrippen, tusschen Oosterlingen en Westerlingen een gevolg zullen zijn, en eindelijk dat het Britsch-Japansche verbond nu voor eeuwig is bezegeld.

1120

Generaal Barnardiston verklaarde in een interview, dat men thuis wel sprak over het Engelsch-Japansche verbond, maar alleen hij die zij aan zij met de Japansche korpsen had gestreden en die de vreugde zag van het Japansche volk over deze samenwerking, kan begrijpen hoe zeer het verbond in Japan op prijs wordt gesteld.

1125

Op Zee.

Oostenrijksche torpedobooten gezonken.

LONDEN, 15 Dec. (Eigen bericht.) Uit Rome verneemt de "Times", dat volgens berichten

1130 uit Triest, bij een poging om de vijandelijke oorlogsschepen bij Lissa (Adriatische Zee) te naderen, twee Oostenrijksche torpedobooten op mijnen zijn gestooten en gezonken.

Het zee-gevecht bij de Falklands.

(Van onze Londenschen berichtgever.)

LONDEN, 10 December.

1135 De berichten hier dagelijks aan de Duitsche bladen ontleend, vermelden dat men te Berlijn elk succes van eenige beteekenis door de Duitschers te land of ter zee bevochten, tot aanleiding neemt van vlagvertoon en straat-demonstraties. Is zulks inderdaad het geval dan doen de Engelschen tot dusverre geheel anders. Nog geen enkele overwinning heeft tot eenig luidruchtig vreugde-betoon aanleiding gegeven,

1140 ofschoon er na de slagen aan de Marne, de Aisne, de Yser, na het doen zinken der Duitsche kruisers bij Helgoland en vooral na het onschadelijk maken van de "Emden", reden genoeg bestaan had voor het uitsteken van vlaggen en vaderlandslievende uitingen voor 's konings paleis.

1145 De Engelschen bewaren nog steeds hun aangeboren flegmatieke kalmte; zij geven niet in bittere taal uiting aan hun smart over geleden nederlagen en laten zich niet in woorden van diep-ingekankerden haat uit tegenover den vijand; zij maken elkander met waardige blijdschap deelgenoot van hun vreugde over vermelde krijgsbedrijven, die in het voordeel van hun leger of hun vloot waren. Het is thans gansch wat anders dan gedurende den Zuid-Afrikaanschen oorlog, toen elke vermelde overwinning tot groot en

1150 langdurig openbaar betoog aanleiding gaf. Nu niets van dat alles – men voelt dat hetgeen in deze tijden in de wereld geschiedt, té overweldigend, té beteekenisvol is, om bij elk succes langs den weg te gaan juichen en betoogen.

1155 En die waardigheid wordt ook heden getoond, nu het bericht der Admiraliteit melding maakte van een zeegevecht bij de Falkland-eilanden, dat wel is waar op het eindresultaat van den oorlog wel geen grooten invloed zal hebben, maar dat toch in elk geval als zéér belangrijk mag worden aangemerkt. Immers, hetgeen in het begin van November gebeurde aan de Chileensche kust, toen een Duitsch eskader de "Good Hope" en de "Monmouth" met alle opvarenden vernietigde, had diepen indruk gemaakt. Niet alleen

1160 omdat een paar groote oorlogsschepen daarmede verdwenen waren en, erger nog, zoovele honderden dapperen den dood vonden, maar omdat het bewees dat de kruisers, welke Duitschland nog op de zeeën had, in staat bleken den Britschen eskaders en niet minder den Britschen koopvaarders onnoemelijke schade toe te brengen. De tijding dat de vice-admiraal Sir Frederick Sturdee in staat was, blijkbaar met slechts geringe verliezen zijner zijds, drie der beste oorlogsschepen van den vijand te vernietigen,

1165 was er dus wel eene om zich over te verheugen. Maar aan die vreugde geeft men thans elkander uiting in woorden, niet door feestbetoon – geen vlag meer wappert heden van openbare of particuliere gebouwen, geen demonstratie heeft plaats.

1170 De bladen maken zich vandaag de tolk van het publiek in de artikelen, die zij aan de overwinning op de "Scharnhorst", de "Gneisenau" en de "Leipzig" wijden, en brengen daarvoor hulde aan den vice-admiraal van het Britsche eskader. Hoe groot dat eskader is geweest, uit welke schepen het bestond, zijn zaken, die ons tot heden nog geheim werden gehouden; het publiek wist zelfs niet dat er kort na het gebeurde met de "Good Hope" en de "Monmouth" een eskader was uitgezonden om dit geleden verlies te gaan wreken. Sommigen hadden wel gefluisterd, dat er iets dergelijks gebeuren zou, want

1175 dat schepen naar de wateren van Zuid-Amerika gezonden waren, doch met zekerheid wist niemand iets.

1180 De "Times" roemt de daad van Sir Frederick Sturdee, die tot op het oogenblik, dat hij met zijn eskader deze kusten verliet, chef van den staf was bij de Admiraliteit en zegt dan verder: "Hij heeft geen tijd verloren laten gaan en de voldoening gehad ten volle satisfactie te verwerven over het geleden verlies aan de Chileensche kust en voor de vernedering, die wij toen ondervonden. Dat hij ongeveer 7000 mijlen aflegde, om zulks te doen; dat hij zijn vijand dadelijk vond en in staat was hem ten volle te vernietigen, bewijst wat er in korten tijd gedaan kan worden, wanneer de moderne middelen op de juiste wijze dienstbaar worden gemaakt. Deze feiten zijn ook een

1185 persoonlijke overwinning voor Lord Fisher, zij zijn de eerste beteekenisvolle resultaten van diens terugkeer bij de Admiraliteit."

1190 Die woorden zijn ongetwijfeld volkomen juist – de "Kitchener" der Marine laat zich gelden en het zal niet aan hem liggen als de Duitschers zulks ter zee nog niet meer zullen moeten ondervinden.

1190 Gelijk ik boven reeds zeide, het onschadelijk maken, van drie zoo belangrijke schepen der Duitsche vloot, is van de grootste beteekenis voor den Britschen handel. Wel is waar zijn de "Dresden", de "Königsberg", de "Nürnberg" en vermoedelijk nog een paar andere Duitsche kruisers, die in de Atlantische en Groote Oceanen zijn, nog een

1195 gevaar voor de Engelsche koopvaarders, doch drie machtige kruisers minder is op een zóó ontzaggelijk groote wateroppervlakte voor den vijand een groot verlies. De Britsche handel voelt zich nu nog veiliger en het is begrijpelijk dat onder de tijding van de Falkland-eilanden, de stemming bij Lloyds heden zéér opgewekt was.

SCANDINAVIË.

1200 **Een Koningsbijeenkost.**

STOCKHOLM, 15 Dec. (Svenska Telegrambyrau.) Op uitnoodiging van den koning van Zweden zal Vrijdag 18 December een samenkomst plaats hebben tusschen de koningen van Zweden, Denemarken en Noorwegen te Malmö.

1205 De koningen zullen door hunne ministers van buitenlandsche zaken vergezeld worden. De samenkomst zal uitdrukking geven aan de goede verstandhouding tusschen de drie Skandinavische staten en aan de tusschen hen bestaande volkomen eenstemmigheid om de tot nu toe gehandhaafde onzijdigheids-politiek voort te zetten. De samenkomst heeft bovenal ten doel gelegenheid te hebben, te beraadslagen over de middelen, die kunnen worden beraamd om de economische moeilijkheden, voor de drie landen uit den oorlogstoestand voortvloeiende, te beperken.

BELGIË.

Een reisje naar Gent.

(Van een onzer verslaggevers.) II.

1215 SLUIS, 13 Dec.

Zooveel mogelijk tracht de Duitsche overheid zorg te dragen, dat de stad Gent haar gewoon aanzien behoudt. De trams rinkelen door de stad, de scholen zijn geopend en de winkeliers stallen als gewoonlijk uit. De groote bazar heeft zelfs – is het zakelijk bedoeld of iets als een stom verwijt? – een geheeleetalage ingericht van prentbriefkaarten met de afbeelding van het Duitschepaviljoen op de groote tentoonstelling in 1912 te Gent gehouden. De colleges aan de Hoogeschool zijn voorloopig nog verdaagd. De nieuwsbladen verschijnen, maar natuurlijk onder Duitsche censuur, 's Middags om 4 uur moeten de redacties reeds een proefblad inleveren van het nummer dat den volgenden dag zal verschijnen. Wat niet gepubliceerd mag worden, streept de censor door. Tot een week geleden bepaalden de redacties zich er toe de verboden lectuur van den vorm weg te steken met het gevolg, dat de kranten vol witte plekken verschenen. Sommige redacties tartten min of meer de Duitschers door alles wat dezen onaangenaam kon zijn in den eersten vorm op te nemen. Het meeste werd dan weggestreept en... het blad verscheen met kolommen wit.

1230 Maar dat is nu uit. De censor wil niet meer dat op deze wijze als 't ware den volke kond wordt gedaan hoeveel er wel te verzwijgen is. Wanneer nu in het eerste proefblad berichten of artikelen worden weggestreept, hebben de redacties te zorgen, dat zij andere kopij hebben om de vrij gekomen ruimte vullen. Er moet een geheel nieuwe vorm gemaakt worden en eerst wanneer ook de plaatsvervangende berichten of artikelen zijn goedgekeurd mag de krant afgedrukt worden. "Pas de blanc" is het consigne. Zelfs de ruimte die een der bladen openhield om eventueel te vullen met laatste berichten (op dezelfde wijze als dit ook aan het Handelsblad geschiedt) wordt niet meer toegestaan. Groote ergernis heeft een besluit van de Duitsche overheid gewekt om aan de gemeente Schellebelle (tusschen Gent en Dendermonde) een boete op te leggen van 50.000 francs.

1240 Waarom dit geschiedde werd in Gent door aanplakking bekend gemaakt in een proclamatie, aldus luidend:

"Aan het baanvak Gent-Schellebelle-Aalst werd, einde November van dit jaar, op twee plaatsen stoornis gebracht aan den telegraaf en de telephoon.

1245 "De daders zijn niet ontdekt kunnen worden. Daar de plaats van het misdrijf op het grondgebied van Schellebelle is gelegen, werd deze gemeente door het opperbevel van het leger eene belasting opgelegd van 50.000 francs."

Juist omstreeks het tijdstip waarop het "misdrijf" zou zijn begaan, woedde een hevige storm. Hoe dikwijls gebeurt het niet dat bij zoo'n storm telephoon- en telegraafdraden afknappen! Geheel Gent – 't spreekt vanzelf dat aan het onderzoek geen enkele Belg heeft deelgenomen – is overtuigd dat de boeteoplegging niets anders is dan een nieuw middel van de Duitschers om aan geld te komen. 't Mankeert er nog maar aan, dat men de stad Gent een boete heeft opgelegd omdat er van een der zijtorens van de oude St. Nicolaaskerk steenen zijn afgevallen, ten gevolge waarvan het college van burgemeester en schepenen het raadzaam oordeelde de kerk voorloopig te sluiten.

1255 In een rapport, dat op verzoek van burgemeester en schepenen door een tweetal bouwkundigen, de heeren Geirnaert en Van Rysselberghe werd opgemaakt, concludeeren dezen:

"Gezien de hevige aardschokken, die bijna bestendig veroorzaakt worden door het vlug

- 1260 rijtuigvervoer van zwaar oorlogsmateriaal, en dat geweldige luchtschokken zich zouden kunnen voordoen door het knallen der ontploffingstoffen, is het hoogst voorzichtig den toegang te ontzeggen tot de kerk, en eene omheining te plaatsen rond het gebouw ten einde het verkeer in voldoende mate van het gebouw te scheiden."
- 1265 Diensvolgens werd tot sluiting van de kerk besloten "tot wanneer de oorzaken die het ongeval hebben veroorzaakt niet meer te vreezen zijn en een nieuw nauwkeurig onderzoek alle zekerheid zal geven omtrent de sterkte van het bouwwerk."
- Als de oorlog niet te lang duurt en het te wachten onderzoek spoediger afloopt dan de deskundige enquête omtrent een ander beroemd bouwwerk in de hoofdstad van een zekeren Europeeschen staat, nu, dan is de heropening van deze aloude kerk slechts een
- 1270 quaestie van eenigen tijd.
- Van de nieuwe belastingen, die aan de bevolking van Gent worden opgelegd, heeft de belasting op het bier welhaast het meeste verzet uitgelokt. De taks – aldus de benaming die de Belgen aan een dergelijke belasting geven – wordt door de gemeente geïncasseerd bij de brouwers. Deze trachtten natuurlijk den prijs van het product te
- 1275 verhoogen. Maar de Gentenaar weigert meer dan 10 centiemmen voor zijn pintje te betalen en zoo zouden de kasteleins het kind van de rekening worden.
- Vandaar een heftig protest van die zijde tegen de belasting. In een vergadering van koffiehuishouders en herbergiers werd de volgende motie aangenomen:
- 1280 "Gezien, dat de opslag door de brouwers geëischt onrechtvaardig en onbillijk is; aangezien het in dezen kritischen tijd verwaand mag heeten van opslag te spreken voor het bier; dat als behoorende tot de volksvoeding wordt aangezien; "
- "aangezien de herbergiers reeds genoeg taksen van allerlei aard betalen; "teekenen krachtadig verzet aan tegen voorzegen opslag, dien zij weigeren, alsook tegen alle andere inbreuk op hunne rechten!"
- 1285 Veel zal het verzet der herbergiers niet baten en hun weigering om te betalen zal alleen ten gevolge hebben dat hun geen bier wordt geleverd. Het gemeentebestuur heeft trouwens wel iets anders te doen dan naar allerlei protesten te luisteren. Zijn voornaamste zorg is op het oogenblik het voedingsvraagstuk. Immers, nog steeds is de bevolking op broodrantsoen gesteld, krijgt niet meer dan 250 gram per dag en per
- 1290 hoofd. De gemeentebestuurders zullen nu trachten door openbare voordrachten de huismoeders bekend te maken met andere voedzame spijsen en de smakelijke bereiding daarvan. In gewone omstandigheden zou men misschien aan het succes mogen twijfelen maar nood leert bidden en nu misschien ook eten!
- 1295 Het is welhaast onnoodig te zeggen, dat de stad krioelt van Duitsche soldaten en officieren. De bevolking bemoeit zich zoo weinig mogelijk met de menschen maar dezen bemoeien zich maar al te dikwijls met de ingezetenen. Echter, is er maar even een mogelijkheid om zonder gevaar "den Duts" er tusschen te nemen dan gaat-ie!
- Een typisch voorbeeld woonde ik bij in de Posthoornstraat. Voor het gerechtsgebouw
- 1300 stond een politie-agent die, evenals de voorbijgangers, met belangstelling keek naar een paar officieren, die met den hun eigen pas de straat afkwamen. De politieman keek... en bleef kijken toen de officieren langs hem heen gingen, zonder een vin te verroeren.
- De "schneidigste" van de twee draait zich plotseling om en wendt zich woedend tot
- 1305 den diender:
- "Sind Sie Civilist?"
- "Politie!" was het antwoord.
- "Warum grüssen Sie nicht?" davert het weer.
- De politie-man haalt niet-begrijpend de Behouders op.
- 1310 "Warum grüssen Sie nicht?" dreunt het nu over de straat.
- De diender haalt weer de schouders op.
- "Ach Gott im Himmel, er versteht mich nicht", dus wendt de "Schneidige" zich met een wanhopig gezicht tot zijn collega, draait zich met een ruk om en loopt verder, diep overtuigd van de minderwaardigheid van den Schutzmann, die geen Duitsch maar Vlaamsch verstonde, terwijl hij zelf wel Duitsch maar geen Vlaamsch begreep.
- 1315 Als ze den hoek om zijn, vraag ik de agent of hij het niet begrepen had.
- De man lachte witjes.
- "'k En wit niet wat officieren zin. 'k Peis er toch niet an cm iederen Dutsen piotte te salueeren, zulle!"
- 1320
- Aan de Yser.**
- Een onzer verslaggevers seint uit Sluis:
- Het geschut in de omgeving van Yperen is den geheelen ochtend weer in actie. Zonder ophouden dringen de zware slagen tot hier door. Het westelijk gedeelte van België
- 1325 wordt in staat van verdediging gebracht. Op een enkele uitzondering na heeft men alle

bruggen over de kanalen later springen. De telefoonaanleg tusschen de wachtposten is thans overal gereed gekomen. Op goedkoope wijze heeft de militaire overheid zich van spreekcellen weten te voorzien. Men heeft daarvoor n.l. alle badkoetsjes uit de Noordzee-badplaatsen weggerold en deze als spreekkamertjes dienstbaar gemaakt.

1330 De grenswacht van hier tot de zee kust bestaat thans geheel uit cavalerie. Zondag zijn 900 uhlanen te Brugge aangekomen en onmiddellijk naar Damme vertrokken. Te Watervliet werd gisteren geen enkele Nederlander naar België over de grens gelaten. En van de Belgen, die naar Nederland wilden vertrekken, kregen van de 43 trampassagiers, die te Watervliet waren aangekomen, slechts 7 de gevraagde

1335 vergunning.

DUITSCHLAND.

De economische gevolgen van den oorlog.

1340 Aan een artikel van dr. Alfred Kuhlo, München, syndicus van den Beierschen bond van industrieelen, in de "Ill. Ztg.", ontleenen wij het volgende:

In de eerste plaats moeten de Duitschers opkomen voor de directe oorlogsuitgaven, d. i. voor de verpleging, de soldij en de kleedij van het leger, de verschaffing van het benoodigde oorlogstuig, (geschut, munitie, wapens, enz.) het vervoer en de verpleging van de gewonden, de ondersteuning der gezinnen van de soldaten op het oorlogsveld

1345 enz. Uitgaande van de veronderstelling, dat er op het oogenblik vier à vijf millioen soldaten onder de wapens zijn, dunkt mij 1 milliard per maand voor de directe oorlogsuitgaven in hun geheel niet te hoog gerekend. Deze lasten werden nochtans aanmerkelijk verminderd, doordat de uitgegeven sommen bijna geheel in het land blijven, en, om het zoo uit te drukken, alleen van de eene hand in de andere

1350 overgaan, in geen geval dus voor het nationale vermogen voor altijd verloren zijn. Alles wat er voor oorlogsdoeleinden noodig is, wordt in Duitschland aangeschaft. Aanzienlijke bestellingen voor den landbouw en de industrie zijn er het gevolg van, en duizenden werklui verdienen daardoor hun brood. Voorts kan als een verzachting van dit gevolg van den oorlog de omstandigheid beschouwd worden, dat de zege onzer

1355 wapenen ons reeds na korten tijd in staat heeft gesteld, om aan door ons bezette gedeelten van het vijandelijke buitenland, met name van België en Frankrijk, de zorg voor de verpleging van ons leger voor een gedeelte op te leggen. Ook daardoor ondergaan onze directe oorlogsjaren een vermindering.

Een ander van de gevolgen van den oorlog – en wel een, dat zich zeer onaangenaam doet

1360 gevoelen – is, dat millioenen van productieve handen aan de maatschappij en meer bepaald aan de nijverheid voor den duur van den oorlog worden onttrokken. Aangezien Duitschland geen rijk land is, maar integendeel genoodzaakt om zijn voornaamste grondstoffen (koper, katoen, ertsen enz.) uit het buitenland te betrekken, mag wel in de eerste plaats de arbeidzaamheid en de bekwaamheid van zijn bevolking als de bron

1365 van zijn welvaart worden beschouwd. "Wordt nu een zoo aanzienlijk aantal menschen voor langen tijd aan de productie onttrokken, dan staat dit natuurlijk niet een aanmerkelijke vermindering van de waarde dier productie en een belangrijke verzwakking van de binnenlandsche markt gelijk. Vele takken van nijverheid moesten hun productie, zij het door gebrek aan werkvolk of ook aan grondstoffen, zij het

1370 tengevolge van verminderde vraag inkrimpen. Waar er niet meer zooveel wordt verdiend, worden natuurlijk ook de uitgaven tot het allernoodzakelijkste beperkt, en er wordt een menigte artikelen niet meer gekocht, waarvoor in gewone tijden groote behoefte bestond.

Dat er tal van waren niet meer ingevoerd kunnen worden, die men anders gewoon was uit

1375 het buitenland te betrekken, heeft ook zijn invloed op den staat van de markt. Gelukkig zijn wij door het groote productieve vermogen van onzen landbouw in staat het grootste gedeelte van onze behoefte aan levensmiddelen te dekken. Een kleine beperking van het gebruik van tarwe en vleesch – waartegen toch wel niemand in dezen tijd zal opzien – meer is er niet noodig, opdat onze voorraad tot den volgenden oogst

1380 duurt. Van een ophanden zijnden hongersnood in Duitschland kan dus geen sprake zijn. Hier blijkt duidelijk, hoe ver ziende de sedert 1879 door ons gehuldigde handelspolitiek geweest is, die een bescherming van den nationalen arbeid beoogde. Aan haar alleen is het te danken, dat onze landbouw en nijverheid zoo sterk werden, dat wij thans met vertrouwen de komende tijden kunnen te gemoet zien. De invoering

1385 van den vrijhandel, door zooveel gevorderd, zou onzen landbouw te gronde gericht, en ons zelf op genade en ongenade aan den vijand hebben overgeleverd. Dat de invoer van voor onze industrie gewichtige grondstoffen, zooals katoen, koper, ertsen enz. ophoudt, zal zich bij een langen duur van den oorlog ook onaangenaam doen gevoelen. Voorloopig zijn wij nochtans ruimschoots van al deze stoffen voorzien. Ook mag men

1390 het er wel voor houden, dat de neutrale staten spoedig den handel in deze voortbrengselen weer zullen weten vrij te krijgen. Engeland toch heeft op aandringen

van de Vereenigde Staten reeds nu verklaard, dat het katoen niet meer als oorlogscontrabande beschouwt, terwijl het tevens aan Zweden, naar aanleiding van stappen door dat land ondernomen, den uitvoer van erts moest toestaan. Ook in dit opzicht is er dus geen reden voor zwartgalligheid.

1395 Zeer ingrijpend van aard zijn de gevolgen van den oorlog voor onzen uitvoerhandel. Het nadeel, aan den Duitschen handel toegebracht, is nog al groot, daar niet alleen de uitvoer naar de vijandelijke landen geheel heeft opgehouden, maar ook die naar de neutrale met groote moeielijkheden gepaard gaat. Voeg hierbij nog de talrijke

1400 uitvoerverboden, uitgevaardigd om de tegenpartij te benadeelen. Maar ook hier mag niet worden over het hoofd gezien, dat het economische leven in Duitschland voor slechts ongeveer 20 à 25% van den uitvoer afhankelijk is. Indien derhalve de buitenlandsche handel van Engeland gedurende de eerste oorlogsmaanden met ongeveer de helft verminderd is – het tekort bedroeg volgens de statistiek in de eerste twee

1405 maanden in Engeland 1½ milliard – dan staat dit gelijk met een verlies voor Duitschland van 10% op den totalen handel.

Wel is waar is onze uitvoer naar de vijandelijke staten gedurende den oorlog tot stilstand gedoemd, maar er blijft nog een groot gebied voor ons behouden. Al houdt onze handel met Engeland, Frankrijk, Rusland, België, Servië, die in zijn geheel 3285

1410 millioen mark voor den invoer, en 3776 millioen voor den uitvoer beliep, ook geheel op; er blijven voor hem nog, zij het dan ook ten deele met verkeersbelemmeringen, in Europa de volgende landen: Bulgarije, Denemarken, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk-Hongarije, Rumenië, Turkije, Zweden en Zwitserland met een totalen invoer tot dusverre van 2351 millioen en een uitvoer van 3762 millioen. Hierbij komt nog

1415 Spanje, dat nochtans alleen der zee bereikbaar is. Wat de landen buiten Europa aangaat, moeten wij met het verlies van den geheelen handel met Afrika en Australië rekenen. Mogelijk lukt het ons een gedeelte van dien met Azië te redden. In de eerste plaats komen hier China, Nederlandsch-Indië, de Philippijnen en Siam in aanmerking. Van bijzonder belang voor ons is nochtans het Amerikaansche vasteland – Canada

1420 uitgezonderd – te meer daar dit van tal van neutrale havens uit gemakkelijk te bereiken is. Terwijl wij dus gedurende den oorlog onzen uitvoer met een totaal bedrag van 4461 millioen moeten verminderen, lijkt het ons wel mogelijk van de overblijvende 5390 millioen onder gebruikmaking van alle vervoergelegenheden een groot gedeelte redden.

1425 Aanzienlijk is ook het nadeel, dat het neutrale buitenland door den oorlog ondervindt. Alleen in Zuid- en Midden-Amerika heeft Duitschland in 1913 voor 1203 millioen goederen betrokken, int Noord-Amerika voor 1711 millioen, te zamen dus voor bijna drie milliard; uit de overige overzeesche gewesten met uitzondering van de Engelsche koloniën (de uitvoer van ertsen uit Australië ging uitsluitend naar

1430 Duitschland) voor 1673 millioen, alles te zamen derhalve voor ruim 4½ milliard. Hierbij komt nog, dat de uitvoer van het neutrale buitenland naar Oostenrijk-Hongarije eveneens heeft opgehouden, en die naar Frankrijk, België, Rusland enz. in hooge mate beperkt is. Duurt de oorlog een jaar lang, dan kan het verlies van de neutrale staten op 12 milliard worden geschat. Moeielijkheden van geldelijken aard

1435 doen zich dan ook nu reeds, vooral in Zuid-Amerika, gevoelen, en openbaren zich op zichtbare wijze door de uitvaardiging van tal van moratoriën.

Ook de toestand van den werkenden stand is hij ons geenszins vertwijfeld. De werkloosheid bij ons, in procenten uitgedrukt, is niet veel grooter dan in gewone tijden. Buitendien leggen steden en gemeenten als industrieelen en

1440 arbeidersverenigingen een groote offervaardigheid aan den dag, ten einde de maatschappelijk zwakkeren over deze moeielijke tijden heen te helpen.

Van niet geringe beteekenis zijn natuurlijk ook de nadeelen, die het vijandelijk buitenland ons berokkent door den oorlog op economisch gebied over te planten, meer bepaald door de rechten, ingevolge octrooien en handelsmerken verkregen, op te

1445 heffen, door betalingen aan Duitse firma's te verbieden, door beslag te leggen op Duitsch particulier eigendom en wat dies meer zij. Het antwoord van Duitschland in den vorm van maatregelen van tegenweer is niet uitgebleven.

De gevolgen van den oorlog uit een economisch oogpunt zullen natuurlijk des te gevoeliger worden, naarmate hij langer duurt. Menige reserve zal er door te loor

1450 gaan, en menigeen hulpbehoevend worden, die op het oogenblik nog economisch sterk is. Maar ook bij een langen duur van den oorlog blijft er voor ons nog het vaste vertrouwen, dat al de treurige verschijnselen, die de oorlog na zich sleept, zich bij onze vijanden nog in heviger mate zullen doen gelden dan bij ons, en dat de binnenlandsche markt zich van lieverlede aan de veranderde economische toestanden zal

1455 weten aan te passen.

FRANKRIJK.

Trein in brand.

1460 BORDEAUX, 14 Dec. (Reuter.) Een Fransche aviateur heeft een Duitschen trein bij het station Pagny aan de Moezel in brand gestoken.

De veroordeelde Deutsche officieren van gezondheid.

1465 Wij hebben meegedeeld, dat de negen Deutsche officieren van gezondheid, veroordeeld wegens medeplichtigheid aan diefstal door heling, gepleegd te Lizy-sur-Ourcq, opnieuw zullen terecht staan. Het vonnis is vernietigd, zoo lezen we thans in den "Temps", omdat de getuigenlijst aan de beklagden en bloc was beteekend en niet aan ieder hunner afzonderlijk.

ENGELAND.

1470 **Duitschers gegeeseld.**

1475 LONDEN, 15 Dec. (Reuter.) De "Times" verneemt uit Sydney, dat zes Duitschers, onder wie de overheidspersoon die op Nieuw-Zeeland (Nieuw-Mecklenburg, een eiland van den Bismarckarchipel, thans door de Australiërs bezet) een methodisten-zending liet geeselen, gearresteerd zijn. Zij werden naar Raboul overgebracht en daar in tegenwoordigheid der Deutsche inwoners gegeeseld.

Uitvoerverbod.

1480 WELLINGTON via Londen, 15 Dec. (Reuter.) De uitvoer van huiden en schapenvachten is verboden, behalve naar andere deelen van het rijk en de landen der bondgenooten.

De oorlog en de Engelsche maatschappij.

1485 LONDEN, 14 Dec. (Reuter.) Brace, lid van de arbeiderspartij in het parlement, verklaarde Zaterdag in een rede, dat hij zijn diepe bewondering wenschte te kennen te geven over de wijze, waarop de zonen der edellieden zich tegenwoordig gedragen. Zij hebben hun leven veil voor het rijk en geven blijken van een moed en toewijding, eenig in de geschiedenis der wereld. Uit deze rede blijkt treffend hoezeer in de verschillende klassen van de Britsche samenleving een betere onderlinge waardeering zich baan breekt en hoezeer de toenadering door het gemeenschappelijk streven bevorderd wordt.

1490

Een moderne Hugo de Groot.

1495 Telegrammen hebben reeds met een enkel woord melding gemaakt van de zonderlinge ontdekking, die Zaterdag in de Tilbury-docks te Londen werd gedaan. In een groote kist, die aan boord van een Nederlandsche boot, bestemd voor Rotterdam, zou worden gebracht, werd een Duitsch officier gevonden, die op deze wijze wilde trachten zijn vaderland te bereiken.

1500 De "Times" vertelt het volgende omtrent die ontdekking: De kist maakte deel uit van een groote hoeveelheid bagage behoorende bij een groep vreemdelingen uit het concentratiekamp te Worchester. Deze vreemdelingen, allen mannen boven den militairen leeftijd, werden onder militair geleide naar de "Batavier V" gebracht, waarmede ze naar Duitschland zouden kunnen terugkeeren. Bij de overbrenging der bagage werd de ontdekking gedaan. Er was niets aan de kist te zien, dat eenigen argwaan kon wekken. De kist was een kist gebruikelijk voor het vervoer van lucifers en droeg het gewone opschrift: "Non-poisonous-Safety Matches". Zij was ongeveer 3 voet 6' inch lang en 3 voet breed en diep. Zij werd van den trein langs een glijplank op de ferryboot geladen, die de bagage naar de "Batavier" zou overbrengen. Bij die gelegenheid kantelde de kist en kwam met een schok neer, maar geen geluid verried dat er een levend mensch in de kist verborgen was. Toen de kist aan boord van de "Batavier" zou worden gebracht werd zij wegens haar zwaarte, om en om gekanteld. Blijkbaar kon de kist deze behandeling niet verdragen, want een der zijplanken liet los en toen zag men hoofd en den arm van een man verschijnen. "Er zit een man in!" riepen de arbeiders.

1515 Kapitein Jerviss van de ferryboot snelde toe en warempel men haalde een man uit de gebroken kist te voorschijn. De eenigszins benauwde positie waarin deze merkwaardige reiziger uren en uren had verkeerd, was oorzaak dat hij eerst wat doezelig was en nauwelijks op zijn beenen kon staan. Maar hij herstelde zich spoedig en wreef toen duchtig zijn hoofd, hetgeen te begrijpen is na een verblijf in een kantelende kist. Kapitein Jerviss ondervroeg den man, die echter eerst deed of hij geen Engelsch verstond, maar die ten slotte toch in goed Engelsch antwoordde. Hij verklaarde dat 1520 zijn naam Otto Koehn was, dat hij met de "Potsdam" van Amerika was vertrokken om zich bij zijn regiment in Duitschland te voegen, waarin hij luitenant was. Het schip was echter naar Southampton opgebracht en hij was gevangen genomen en te Worchester

geïnterneerd. Hij voegde hieraan toe ongeveer 15 uren in de kist te hebben
1525 doorgebracht en dat hij zonder hulp van anderen zich in de kist had opgesloten en ook
zonder hulp van anderen eruit had kunnen komen. De man werd na deze verklaringen aan
de politie overgegeven. Bij onderzoek bleek de kist te bevatten een deken, twee
champagneflesschen met water, een fleschje bouillon, een dozijn bananen en
bananenschillen. In twee hoeken waren riemen aangebracht voor de armen van den man.
1530 Toen de kist brak zat een der armen van den man nog in den riem, de andere riem was
gebroken. Eindelijk bevatte de kist nog een rubberkussen met zuurstof gevuld.
Blijkbaar moest die zuurstof dienen om den zonderlingen reiziger op te wekken, als de
benauwdheid in de kleine ruimte hem zou overmannen. Hoe de man in de kist kwam is nog
niet duidelijk. Aan het verhaal dat hij geen hulp zou hebben gehad, is zeker
1535 nauwelijks geloof te hechten.

OOSTENRIJK.

Oneenigheid met Duitschland?

LONDEN, 15 December. (Eigen bericht). Uit Warschau wordt aan de "Times" gemeld, dat
er wederom berichten komen omtrent oneenigheid tusschen Duitschland en Oostenrijk en
1540 dat de Oostenrijkers er op staan, dat al hun regimenten, die met de Duitsche troepen
vereenigd zijn, zullen terugkeeren voor de verdediging van het Oostenrijksche gebied
zelf.

Geen vredesvoorstellen.

1545 WEENEN, 15 Dec. (W. B.) Het Korr. bur. meldt: Uit alhier ontvangen buitenlandse
bladen blijkt, dat eenigen tijd geleden het bericht is verspreid, als zoude
Oostenrijk-Hongarije door bemiddeling van een neutralen Balkanstaat Servië hebben
doen polsen of het geneigd was een afzonderlijken vrede te sluiten met de monarchie.
Wij zijn gemachtigd te verklaren, dat van dit geheele bericht geen woord waar is.
1550

RUSLAND.

Petrograd zonder water.

1555 PETROGRAD, 14 Dec. (R. T. A.) De stad is zonder water, aangezien de leidingen van de
Neva door het ijs versperd zijn. Dit is voor het eerst sinds 1893, dat de fabrieken
moesten worden stopgezet en de theewinkels en openbare badinrichtingen moesten
gesloten worden. De stations zijn in duisternis gehuld.

TURKIJE.

Von der Goltz over den Balkan.

1560 LONDEN, 15 December. (Eigen bericht.) De "Times" verneemt uit Sofia, dat
veldmaarschalk Von der Goltz Zaterdag van daar naar Konstantinopel vertrok. In een
onderhoud met een medewerker van een plaatselijk blad verklaarde hij dat Bulgarije
bij zijn tegenwoordige politiek zal volharden en dat Roemenië na den oorlog
gebiedsuitbreiding zal krijgen.
1565 (De heer v. d. Goltz zou, als de mededeeling juist is, dus blijkbaar al vast een stuk
van den Russischen beer hebben verkocht. Red. Hbld.)

Het Turksche parlement.

1570 KONSTANTINOPEL, 14 Dec. (W. B.) Het parlement werd met schitterend ceremonieel
geopend.
Precies te één uur kwam de Sultan in gezelschap van den troonsopvolger en andere
prinsen, benevens den kheclive, met wien hij, alvorens zij hunne plaatsen innamen,
een buitengewoon langdurig gesprek voerden, de zaal binnen.
1575 De meeste aandacht trok von der Goltz, die zich bij den Sultan bevond en plaats nam
in de hofloge.
Nadat de troonrede was voorgelezen en het Hof en het *corps diplomatique* waren
vertrokken, begon de zitting onder leiding van den gewezen president Halil bey. Deze
herinnerde in zijn openingsrede eraan, dat Turkije tot den oorlog gedwongen was. "De
huidige oorlog", zoo zeide hij, "wordt niet gevoerd tot oplossing van de een of
1580 anders quaestie, niet tot herstel van de aangetaste nationale eer, het is geen oorlog
van voorbijgaanden aard ter verdediging eener provincie, maar een strijd voor ons
bestaan. Daarom moeten wij volhouden tot wij ons een duurzamen vrede verzekerd
hebben."

1585 **Troonrede van den Sultan van Turkije.**

KONSTANTINOPEL, 14 Dec. (W. B.) In de troonrede zeide de Sultan o. a.: "Wij waren op
het punt de hervormingen in het binnenland opnieuw krachtig ter hand te nemen, toen
plotseling de groote crisis uitbrak.

1590 Terwijl onze regeering vastbesloten was hare gewapende neutraliteit te handhaven,
werd onze vloot in de Zwarte Zee aangevallen door de Russische en begonnen Engeland
en Frankrijk feitelijke vijandelijkheden door troepen en schepen naar onze grenzen te
zenden. Derhalve heb ik het land in staat van oorlog tegen deze mogendheden
verklaard.

1595 Daar wij gedwongen werden ons gewapenderhand te verdedigen tegen de
vernietigingspolitiek, die steeds door Rusland, Frankrijk en Engeland tegen de
Mohamedaansche wereld werd gevoerd en die het karakter van een geloofsvervolgung had
aangenomen, heb ik, overeenkomstig de daarop betrekking hebbende fetwa's, alle
Mohamedanen opgeroepen tot den heiligen oorlog tegen deze mogendheden en degenen, die
haar te hulp mochten komen.

1600 Ik ben overtuigd, dat onze strijdmacht te land en ter zee schitterende overwinningen
in Azië en Afrika zal toevoegen aan die, welke door de roemrijke legers van
Duitschland en Oostenrijk-Hongarije tegen de gemeenschappelijke vijanden reeds
behaald zijn.

1605 De bijzondere voorrechten, die vroeger door onze regeering aan de buitenlanders zijn
toegestaan, hebben allengs een schadelijken en tegen onze hoogheidsrechten gericht
vorm aangenomen. Ik heb derhalve de afschaffing van deze voorrechten, die samengevat
werden onder den naam "capitulaties", gelast.

1610 Ik constateer met genoegen, dat de betrekkingen tot de staten, die niet aan den
algemeenen oorlog deelnemen, oprecht vriendschappelijk zijn, speciaal die met
Bulgarije."

Een Italiaansch consulaat bestormd.

1615 De correspondent van de "Times" te Rome maakt melding van een thans uit Massowah
ontvangen bericht, omtrent de gevangenneming van den Britschen consul te Hodeida (in
Yemen) een maand ongeveer geleden. De consul werd in zijn bureau door Turksche
gendarmen aangevallen. Hij vluchtte in het Italiaansche consulaat, maar de Turksche
gendarmen drongen hier met geweld binnen, waarbij de kawas werd gewond, en
arresteerden den Britschen consul.

1620 Volgens den correspondent van de "Times" is men in Italië over dat optreden der
Turken zeer verontwaardigd en verlangt de openbare meening, volledige voldoening van
de Turksche regeering. De Italiaansche regeering heeft reeds ernstige vertoogen tot
de Porte gericht, maar kreeg ten antwoord dat de verbinding tusschen Konstantinopel
en Hodeida, is verbroken; de Porte zal echter de noodige stappen doen. Minister
Sonnino verklaarde Zaterdag in de Kamer dat hij geantwoord had op onmiddellijk
1625 voldoening te moeten aandringen en dat hij hoopte dat de Turksche regeering niet de
wandaden van een plaatselijke overheid zou pogen te dekken. Volgens een Reuterbericht
zouden niet alleen de Britsche, maar ook de Fransche consul te Hodeida in Arabië
geïnterneerd zijn.

1630 PORTUGAL.

Het nieuwe kabinet.

De "Times" meldt, dat het nieuwe Portugeesche ministerie nu is samengesteld. Eerste
minister en minister van marine is de heer Continho, terwijl de overige portefeuilles
aldus zijn verdeeld: binnenlandsche zaken, Braya; financiën, Castro; openbare
1635 werken, Basto; buitenlandsche zaken en justitie, Soares; oorlog, Albuquerque;
onderwijs, Simas; koloniën, Gaspar. Daar de verschillende partijleiders het niet eens
konden worden over een nationaal ministerie uit alle partijen, bestaat het nieuwe
kabinet uitsluitend uit democraten. Daar Camacko verklaard heeft, oppositie te zullen
blijven voeren, acht de correspondent van de "Times" het voortbestaan van het kabinet
1640 nog problematisch, indien het congres zitting blijft houden.

ZWITSERLAND.

Zwitserland en de Engelsche gezant.

1645 FRANKFORT a/MAIN, 15 December. (W. B.) De "Frankf. Ztg." meldt, naar aanleiding van
de ontkenning, door het politieke departement van het Eedgenootschap gepubliceerd
over het verhaal dat de Engelsche gezant zou hebben verzocht het Marconi-station op
den St. Gothard voor oorlogsdoeleinden door Engeland te doen gebruiken:

1650 Onze zegsman is Edwin Emerson, overste bij het eerste New-Yorksche regiment
veldartillerie, plaatsvervangend generaal-adjutant, thans oorlogscorrespondent van de
"New-York World" in Duitschland.

Emerson schrijft:

"Mijn brief was niet voor de pers geschreven, maar ik ben volkomen bereid voor den
inhoud in te staan. Het officieele "démenti noemt mijn brief, die van den twist
tusschen den Zwitserschen bondsraad en den Engelschen gezant sprak, een verzinzel.

1655 Voorzoover mijn persoonlijke geloofwaardigheid daardoor in het openbaar wordt
betwijfeld, verzeker ik als officier en gentleman, dat alle mededeelingen in mijn
brief, zooals u dien publiceerde, op feiten gegrond zijn en dat ik bereid, ben, die
mededeelingen onder eede te bevestigen."

1660 **ITALIË.**

Italië en de oorlog.

MILAAN, 14 Dec. (W. B.) De "Sole", het gezaghebbende, dagelijks verschijnende
financieele en handelsblad, bespreekt de gevolgen van den oorlog voor Italië op het
gebied van de handelspolitiek. Het blad komt daarbij tot de conclusie, dat de
1665 belangen van Italië niet bevorderd zouden worden door een overwinning van Engeland en
Frankrijk. Beide mogendheden toch hebben zich reeds thans van de heerschappij in de
Middellandsche zee verzekerd en zouden dan nog sterker worden om vanuit hun
wachtposten Gibraltar, Suez, Bizerta en Malta druk op Italië uit te oefenen om dit
elke gelegenheid tot ontwikkeling te ontnemen.

1670 De versterking daarentegen van de Duitsche vloot in de Middellandsche zee zou het
herstel van het evenwicht onder de groote mogendheden tot voordeel van Italië in de
hand werken. Wellicht zouden dan zeer waarschijnlijk ook Italië's wenschen
betreffende zijn positie in de Adriatische zee door diplomatieke onderhandelingen in
vervulling kunnen gaan, aangezien geen inperking van den invloed van Italië in de
1675 Adriatische zee zou te vreezen zijn.

Verboden handel.

Naar aanleiding van vriendschappelijke vertoogen van de zijde der mogendheden van de
Triple Entente heeft de Italiaansche regeering te Genua strengere maatregelen genomen
1680 tegen den uitvoer van handelswaren, waarvan de uitvoer verboden is. Het schijnt dat
van Genua op valsche cognossemementen over Zwitserland goederen naar Duitschland en
Oostenrijk worden verhandeld die door een uitvoerverbod zijn getroffen. Tegen
overtreding van de hieromtrent vastgestelde bepalingen worden nu strenge straffen
(gevangenis en boete) bedreigd.

1685

VEREENIGDE STATEN.

Onderzeeërs voor oorlogvoerenden.

De heer Schwab van de U. S. Steel Company, die in verband met de wenschen der
regeering zijn plannen tot constructie voor onderzeesche booten voor de
1690 oorlogvoerenden heeft opgegeven, naar we onlangs mededeelden, zal nu naar Europa gaan
om te trachten te verkrijgen, dat de hem bestelde schepen eerst na den oorlog zullen
worden afgeleverd.

Dat zal echter wel niet de bedoeling der bestellers zijn geweest.

1695 **CANADA.**

De Canadeesche troepen.

OTTAWA, 14 Dec. (Reuter.) Officieel wordt medegedeeld, dat de werving van nog 30,000
man voor den dienst in Europa thans afgeloopen is. Een expeditiecorps zal zoo spoedig
mogelijk georganiseerd worden en bestaan uit 17,000 officieren en manschappen, 4765
1700 paarden, 56 veld- en belegeringsstukken en 16 mitrailleurs met een artilleriepark,
wagens, trein enz.

Wanneer het noodig mocht zijn, zullen twee brigades infanterie gereed zijn om binnen
den kortst mogelijk tijd te vertrekken.

Zooals reeds medegedeeld is, moet het aantal der in oefening zijnde troepen op 50,000
1705 man worden gebracht en de noodige aanvulling moet onmiddellijk gerekruteerd worden.
De Canadeesche troepen voor den actieven dienst zullen dan tellen: aan reeds
afgezonden troepen ongeveer 33,000 man, troepen in garnizoen in Canada ongeveer 8000.
in oefening in Canada 50,000 man.

1710 Zoodra het tweede contingent vertrokken is, zullen 17,000 man worden aangeworven,
waardoor het totaal op 108,000 man wordt gebracht.

Dan zullen geleidelijk na vertrek van ieder contingent nieuwe manschappen
gerekruteerd worden.

Een groot aantal manschappen, die gaarne bij de cavalerie zouden willen dienen, zijn
beschikbaar in de westelijke provincies en uit de jongste telegrammen van de
1715 Engelsche regeering aan de Canadeesche blijkt, dat hun diensten binnenkort aanvaard
zullen worden.

AUSTRALIË.

"Naar Berlijn!"

1720 MELBOURNE, 14 Dec. (Reuter.) De gouverneur-generaal van Australië zeide bij de

overreiking van een vaandel aan een contingent van koloniale troepen: "Moge dat vaandel u zegevierend naar Berlijn geleiden".

Vereenigde Staten.

1725 **Het Panama-kanaal.**

Uit San Francisco wordt gemeld, dat particuliere brieven uit Panama mededeeling doen van een nieuwe aardverschuiving in de Culebra Doorsnijding, die voor korten tijd de scheepvaart weer zal beletten. In October en November zijn ook al van die verzakkingen voorgekomen, welker gevolgen echter spoedig uit den weg waren geruimd.

1730

Zie verder pag. 7

AVONDBLAD. Tweede Blad.

1735 **Nederland en de oorlog.**

Een pijnlijk geval.

Onder dit opschrift lezen we in de *N. R. Ct.*:

Direct na het uitbreken van den oorlog heeft de heer Tinsley, directeur te Rotterdam van de Uranium Steamship Company, het voor 2400 landverhuizers bestemde hotel dezer maatschappij aan de Maashaven kosteloos ter beschikking gesteld van het gemeentebestuur. De burgemeester heeft dit aanbod in dank aanvaard. Daarop heeft het gemeentebestuur het groote gebouw afgestaan aan het Roode Kruis, dat het volkomen liet inrichten als hospitaal tot het opnemen van gewonden.

1740

Gelukkig heeft deze inrichting tot heden niet aan haar bestemming behoeven te voldoen. En toen er nu in onze stad den laatsten tijd meer en meer gebrek ontstond aan logies voor behoeftige vluchtelingen, - doordat het comité zijn verstrekkingen van huurpenningen en verderen onderstand staakte, ten gevolge waarvan er vele uitgewekenen ten laste kwamen der gemeente - werd er voor deze menschen en voor de vijfhonderd die tot nu toe reeds in de ruimen van een groot lichterschip in de Waalhaven hadden verbleven, tijdelijk onderdak gevraagd en verkregen in het Uraniumhotel.

1745

1750

Bij deze verhuizing op Donderdag 10 dezer deed de politie een wonderbaarlijke ontdekking. Zij bemerkte tot haar begrijpelijke verrassing, dat de groote keuken - voor 2400 gasten - van dit door het Roode Kruis betrokken gebouw was gemetamorfoseerd in... een fabriek, van geconserveerd vleesch! Koks van het Roode Kruis waren er bezig geprepareerde ballen gehakt in bussen te doen, er waren daar reeds een menigte blikken kant en klaar gereed, een achtduizendtal naar schatting, waarvan er 'n 1500 goulasch bleken te bevatten. En nog een twaalfduizend bussen stonden er leeg te wachten. De electricisch gedreven aardappelschilmachine van de hoofdkeuken was omgezet in een toestel om de blikken dicht te soldeeren. (*) En trouwens alle keukengerei van de Uranium, de groote potten, enz., bleken nu reeds drie weken in gebruik te zijn van deze fabriek, binnen het Roode Kruishospitaal.

1755

1760

Op de verbaasde vraag, voor wie dit alles bestemd was, antwoordde de koks: "voor het leger."

1765

Inmiddels werd de heer Tinsley in kennis gesteld met deze verrassende bevinding. En toen bleek met waarlijk verbluffende stelligheid de directeur der Uranium absoluut niets afwist van het bestaan van dit bedrijf en de keuken van zijn eigen hôtél. Hij had dit afgestaan aan het gemeentebestuur en zich natuurlijk, in vol vertrouwen op de leiders van Roode Kruis, van elk verder toezicht onthouden. Doch men kan zich de verontwaardiging dezen Engelschman voorstellen, toen hij wat daar inmiddels tot stand was gekomen. Te meer, omdat zijn hôtelpersoneel, in den dienst van het Roode Kruis overgenomen en door dit comité betaald, meewerkte in de fabriek.

1770

Doch een verder onderzoek leidde tot nog ontstellender uitkomsten. Alras bleek, dat de burgemeester van Krimpen a/d. IJssel, de heer B. Koker Jzn., samen met den Duitschen hôtélchef van de Uranium, den heer Huber, caféhouder Soerewein, in de Nieuwstraat 12, en den Oostenrijker Barthold Winter, die hier vroeger op de Leuvehaven, hoek Zalmhavensteeg, een herberg had, waarvan de vergunning moest worden ingetrokken, en die 't laatst in Antwerpen aan de Van Dijkkade een Wiener Café heeft gehouden, een combinatie had gevormd tot het bereiden van vleeschpraeparaten. En dat de leider van den etappendienst van het Roode Kruis, de landweer-majoor J. T.

1780

Wilkins, in deze combinatie actief deelnam, er financieel bij was betrokken, en de aanwezigheid van dit bedrijf dus duldde in het Roode Kruishospitaal, waarover hij als commissaris de medebesikking had. Deze onderneming heette "Driebond-Rotterdam-Holland". Haar kantoor was gevestigd in de Wijnstraat 115b, telefoonnummer 8504.

1785

Toen men het antwoord, dat deze vleeschpraeparaten bestemd waren voor "het leger", nader overwoog, kwam men tot de overtuiging, dat hiermede zeker wel niet het

- 1790 Nederlandsche leger bedoeld is. Wij beschikken immers over voldoende versch vleesch voor de troepen. En aan de legers der geallieerden zou men voorzeker ook geen aanbiedingen doen van blikken met het etiket: "Echt conservertes ungarisch goulasch, B. Winter, Rotterdam." Er werd trouwens verklaard, dat het gehakt gepraepareerd was volgens een recept van het Duitsche legerbestuur. En naar wij vernamen waren er dan ook reeds aanzienlijke bestellingen uit Deutschland ingekomen.
- 1795 Dat de hierdoor zeer sterke verdenkingen, vooral voor den Engelschman, den heer Tinsley, uiterst grievend waren, spreekt vanzelf. Hij heeft dan ook maatregelen genomen, opdat thans geen stuk van dit alles zijn hotel verlaat, eer de heeren zien aan te toonen dat het hier waarlijk leveranties voor het Nederlandsche leger geldt. Aan het clandestiene bedrijf is natuurlijk verder een einde gemaakt. De rondgezonden monsters zullen dus, althans van uit deze fabriek, geen resultaten meer opleveren. En de heer Winter, die het recept voor de goulasch inbracht, is dan ook weer naar
- 1800 Antwerpen teruggekeerd.
- 1805 Dat de Uranium-company door bemiddeling van het Roode Kruis de bedragen aan water, steenkool en electriciteit, die de "Driebond" te zijnen koste gebruikte voor de fabriek, terug zal krijgen, mag worden verondersteld. Evenzeer dat de schade van het hakken van een gat in den betonvloer der keuken voor het plaatsen van een machine aan de maatschappij zal worden vergoed.
- 1810 Doch wat in deze pijnlijke geschiedenis ons natuurlijk wel het meeste tegenstaat, is het ongehoorde misbruik van vertrouwen van één der leiders van het Roode Kruis tegenover dit eerwaardige instituut —, nog wel in het gastvrij opengestelde huis van een vreemdeling, die hierdoor de gemeente zeer zeker aan zich verplicht heeft.
- 1815 Inderdaad geldt het hier geen overtreding van de geschreven wet, want de uitvoer van geconserveerd vleesch is niet verboden. Maar naar de overtuiging van de publieke opinie zijn hier handelingen gepleegd door verantwoordelijke mannen, die het ons niet lust nader te qualificeeren.
- 1815 *) Het verhaal leest hier en daar als een Aprilgrap. En als het niet in een serieus blad voorkwam zou men het nauwelijks ernstig kunnen opnemen. (Red. Hdbl.)

Nunspeet.

- 1820 De artikelen van *Het Volk*, waarin een scherpe afbrekende critiek voorkwam op toestanden, die in het vluchtelingenoord te Nunspeet zouden bestaan, hebben den heeren Van Kol en Koomans aanleiding gegeven zich door eigen aanschouwing van die toestanden op de hoogte te stellen.
- 1825 Geheel onverwacht kwamen zij in het toevluchtsoord en hebben alles in oogenschouw genomen. Als resultaat van dat bezoek waren zij van oordeel, dat de fel afbrekende critiek "onverdiend, onrechtvaardig en oneerlijk" moet worden genoemd.
- 1830 De heer Koomans heeft daarvan willen getuigen en aan *Het Volk* een schrijven gezonden, waarin de meeste beweringen van dat blad werden tegengesproken, of overdreven genoemd.
- 1835 Doch *Het Volk* heeft de opneming van dat stuk van "partijgenoot" Koomans geweigerd, zoodat daarvoor gastvrijheid werd verzocht en verkregen in de *N. Rott. Ct.*
- 1840 Wij ontleenen aan dat artikel het volgende:
- 1845 "De slaapzalen zijn niet verwarmd, zoo wordt geklaagd in een uwer artikelen. Maar is het noodig om dit te doen? Ons werd medegedeeld, dat men expresselijk verwarming had nagelaten om de menschen te dwingen overdag naar de eetzaal te gaan, opdat de slaapbarakken behoorlijk gelucht en verfrischt zouden worden. Anders bestond er alle kans, dat de menschen ook den geheelen dag in de slaapbarakken bleven huizen. Overigens zijn er heel wat menschen in de wereld, die in niet-verwarme slaapkamers den nacht doorbrengen!
- 1850 "We zijn tegenwoordig geweest bij den maaltijd, bestaande uit bruine boonen, sju en vleesch. In groote houten kuipen kwamen de dampende bruine boonen binnen, de sju zag er goed uit en de porties vleesch waren flink groot. Toch werd door tal van Belgen over het eten geklaagd. Ze lusten het niet en dit moet ik ook zeggen, het is geen Belgisch eten. Men zou in dit opzicht den menschen wel eenigszins tegemoet kunnen komen, al moet uitdrukkelijk geconstateerd, dat het eten goed was. De eetzaal was voldoende verwarmd, het was er in geenen deele ten minste koud te noemen. Er wordt in uw artikelen geklaagd, dat het zoo vochtig is in het kamp. Zoover mij bekend, is heel Holland vochtig, vooral bij regen, en het kamp te Nunspeet maakt daarop geen uitzondering.
- 1850 "Het drinkwater is sterk ijzerhoudend, volkomen juist. Maar daarom toch niet voor de gezondheid schadelijk. In Brabant, waar op gelijksoortige heigronden gelijksoortige pompen geslagen zijn, is het water ook sterk ijzerhoudend, maar bevat het evenmin schadelijke bestanddeelen.

1855 "De grootste klachten, die wij gehoord hebben, liepen over de doorenmengeling van Walen en Vlamingen. De Walen beweerden "beaucoup plus honnêtes et beaucoup plus braves" te zijn dan de Vlamingen, terwijl de laatsten precies het omgekeerde beweerden. Beide partijen vroegen of het niet mogelijk was hen afzonderlijk onder te brengen. Het is wel een komische klacht voor menschen uit eenzelfde land, gevlucht voor eenzelfde vijand.

1860 "Maar de aard der menschen verloochent zich nooit, ook niet in zindelijkheid om het-je-prettig-maken! We hebben kamertjes gezien waar het stroo netjes was opgeschud, de dekens er keurig waren overgespreid. We hebben er ook gezien, die den indruk van een hondennest maakten, ja zelfs het meerendeel.

1865 "We hebben Belgen gesproken, die tevreden waren, de klachten hoogst onrechtvaardig vonden, meewerkten aan het bouwen der barakken, in de kleedermagazijnen en scholen en naaizalen. Vele anderen hebben geen lust in eenigen arbeid, hebben in Amsterdam niet gewerkt, willen ook hier niets doen.

1870 "En nu ten slotte - eenige gevallen, die in uw blad werden vermeld. Zoo o. a. van een vrouw, die zonder deskundige hulp was bevallen. Dit is volkomen waar, maar, naar ons werd medegedeeld, was geen hulp ingeroepen. Een dokter kan toch niet ruiken als een vrouw in de kraam moet. Iemand, wiens vrouw bevalt, gaat er toch zelf op uit om deskundige hulp te zoeken. Maar dat is niet gedaan, werd ons medegedeeld. Eerst 's morgens is er om een dokter gevraagd.

1875 "Waarlijk, het vluchtelingenkamp te Nunspeet heeft op ons zoo'n slechten indruk niet gemaakt. Er is een 10-tal pleegzusters, er zijn vier doctoren, die den dienst waarnemen, er wordt een postkantoorje gebouwd en nog verschillende andere gelegenheden, de schoollokalen maakten zelfs een heel aardigen indruk."

De aanhouding van Duitsche dienstplichtigen

aan boord van Nederlandsche handelsschepen.

1880 Iemand die pas van een verblijf in Duitschland terug is gekomen en daar in verschillende kringen over de verhouding van Nederland tot de oorlogvoerenden heeft gesproken, deelt aan de *Nieuwe Ct.* mede dat men in Duitschland onze Regeering zeer kwalijk neemt dat zij tegen de vele aanhoudingen van Duitschers aan boord van Hollandsche schepen niet krachtig had geprotesteerd. Dit, zoo voegde men erbij, zou

1885 niet worden vergeten. Degenen in Duitschland die zoo spraken, zijn, zegt het blad, van de feiten niet op de hoogte. Het staat vast dat onze Regeering in alle gevallen waarin voor protest in aanleiding èn een rechtsgrond aanwezig was, haar stem heeft verheven. De juist verschenen Mem. van Antwoord op de begroting van Buitenlandsche Zaken brengt daarvan

1890 de stellige bevestiging. Na te hebben medegedeeld dat reeds bij de eerste afwijkingen, gevolgd op de uitdrukkelijke aanvaarding der nog onbekrachtigd gebleven Londensche verklaring van 1909 door sommige der oorlogvoerende mogendheden in den loop der maand Augustus, Nederland (blijkbaar in de eerste plaats te Londen en te Bordeaux) te kennen had

1895 gegeven "dat het zich bij de miskenning van het volkenrecht en bij de onrechtmatige behandeling van zijn handel en scheepvaart niet kon nederleggen, dat het zich tegen elke onrechtmatige handeling der belligerenten in dat opzicht verzetten en zich alle rechten voorbehouden moest," haalt minister Loudon in genoemd stuk eenige voorbeelden aan van door hem ingediende protesten en vervolgt dan:

1900 Op gelijke wijze heeft de Nederlandsche Regeering een krachtig protest ingediend telkens wanneer, in strijd met art. 47 der Londensche Verklaring, nader uitgelegd in het uitdrukkelijk als toelichting aanvaard rapport der Commissie van redactie, dienstplichtigen, niet tot de actieve strijdkrachten van de tegenpartij behorende, aan boord van een Nederlandsch handelsschip aangehouden waren geworden.

1905 De *Nieuwe Ct.* vestigt de aandacht op deze verklaring, met welke bekendmaking de Duitsche pers een nuttig werk kan verrichten door aan een volkomen ongegronde grief, in Duitschland tegen ons land bestaande, een eind te maken.

Sir Francis Oppenheimer.

1910 Wij lezen in de *Nieuwe Ct.*:

"De bekwame en actieve handels-attaché van het Engelsche gezantschap hier ter stede is tegenwoordig het voorwerp eener weinig vriendelijke bespreking in de Duitsche pers. Men verwijt hem - te bitterder wegens zijn Duitsche afkomst (zijn vader liet zich als Engelschman naturaliseeren en was jarenlang Engelsch consul-generaal te Frankfurt a/M.) - zijn ijver om, zooals de Frankf. Ztg. het uitdrukt, iedere zending naar Duitschland te controleeren en zoo mogelijk te verhinderen.

1915 Wij zouden geen reden vinden om hiervan melding te maken, ware het niet dat de *Frk. Ztg.* haar opmerkingen vergezeld laat gaan van eenige volkomen ongegronde verwijten,

- ja, verdachtmakingen aan het adres van de Nederlandsche Regeering. Het blad schrijft:
- 1920 Opvallend is hierbij vooral, dat de onzijdige regeering van Nederland deze tegen Duitschland gerichte werkzaamheid schijnt te billijken en te verlichten. Of Sir Francis in staat is naast de cognossemten en vrachtbrieven ook op de post een waakzaam oog te richten, kunnen wij niet constateeren, er zijn ons echter gevallen bekend dat Hollandsche brieven door een Engelschen censor geopend waren.
- 1925 Met dit laatste kan niets anders bedoeld zijn dan dat uit Nederland naar Duitschland verzonden brieven hier te lande door een Engelschen censor zouden zijn opengemaakt. Dit nu is volstrekt onmogelijk, tenzij brieven van de Nederlandsche post ontvreemd, door een Engelsche hand geopend en vervolgens naar Duitschland doorgezonden zouden zijn. Dit lijkt ons zoo onwaarschijnlijk dat wij de *Frkf. Ztg.* moeten verzoeken haar bewering door preciseering van de haar bekende gevallen waar te maken. Vermoedelijk geldt het hier brieven voor Duitschland bestemd, die uit Engeland aan een Nederlandsch adres verzonden, den Engelschen censor gepasseerd, door den Nederlandschen geadresseerde naar Duitschland doorgezonden zijn.
- 1935 Wat het "verlichten" van den arbeid van den Engelschen handelsattaché betreft, Sir Francis zal, naar men mag aannemen, van wege onze Regeering wel alle inlichtingen en bescheiden ontvangen die aan officieel alhier geaccrediteerde ambtenaren van vreemde gezantschappen plegen te worden verstrekt. De kort geleden alhier aan het Duitsche gezantschap verbonden handelsattaché, een Duitscher, die den Hollandsch klinkenden naam van (baron von) Bartogensis draagt, is dan ook in de gelegenheid geheel dezelfde officieele documenten en informaties te bekomen, welke zijn Engelsche collega ontvangt en aldus op zijn beurt diens werk te controleeren."

Weer vertrokken.

- 1945 Hedenmorgen zijn van Vlissingen de Engelsche vliegenier en zijn mecanicien weder per Oranje Nassau naar Engeland teruggekeerd.

Tarwebloem.

- 1950 Naar de "N. R. Ct." verneemt, zijn de 30,000 balen Amerikaansche tarwebloem, die het bestuur van het comité van graanhandelaren te Rotterdam, als lasthebber van de regeering, bij inschrijving verkocht heeft, gegund tegen prijzen loopende van f18.25 tot f20 per 100 kilogram.

BINNENLAND.

Samengaan van neutrale staten.

- 1955 In Malmö zullen bij elkaar komen de Koning van Zweden, de Koning van Noorwegen en de Koning van Denemarken, vergezeld van hun ministers van buitenlandsche zaken, ten einde te samen de beste gedragslijn ter handhaving der neutraliteit te bespreken. Dit bericht bracht ons een artikel in herinnering, enkele maanden voor het uitbreken van den oorlog in ons blad verschenen en waarin een samengaan van de kleine Staten aan de Noordzee werd besproken. Een samengaan, dat wellicht, ware het in vroeger jaren tot stand gekomen, veel ellende had kunnen voorkomen.
- 1960 Thans is het te laat om daaraan te denken. Toch blijkt, dat de Scandinavische landen begrijpen, hoe in dezen volkerenstrijd de kleine landen naar elkaar gedreven worden om bij elkaar steun te vinden. In de eerste plaats is dit samengaan natuurlijk van localen aard; die kleine landen om de Oostzee hebben zeer veel gemeenschappelijke belangen en gevaren. En de Koning van Zweden heeft tot de conferentie te Malmö slechte uitgenoodigd die staten, die op dit oogenblik, naar zijn meening, het best kunnen samenwerken.
- 1965 Maar wie weet, of die geest van samenwerking zich niet zal uitbreiden? En zij, die hopen dat eens een Statenbond in Europa den oorlog onmogelijk zal maken, zullen zeker ook den eersten kleinen stap tot aaneensluiting van kleinere staten toejuichen.

Smokkelen.

- Men schrijft ons uit Limburg:
- 1975 Sedert eenige dagen verkeert men in een der dorpen van Midden-Limburg in spanning omtrent den afloop van een bijzondere smokkelaarsgeschiedenis, welke in hoofdzaak is afgespeeld in Duitschland doch die ook voor hier te lande wonenden onaangename gevolgen kan hebben.
- 1980 Het betreft hier den uitvoer uit Duitschland van in dat land ten uitvoer verboden electricische batterijen voor zaklantaarns. Op een of andere wijze waren deze voorwerpen, ten getale van een 20.000 stuks, overgebracht naar een caféhouder te Kaldenkirchen. In kisten verpakt, werden ze van daar per kar onder geleide van een voermansjongen langs een der Duitsche grenskantoren naar Nederland overgebracht, zonder dat de Duitsche douane, die meende te doen te hebben met ledige kisten, de

1985 fraude ontdekte. Aan het Nederlandsche grenskantoor werd het aangebrachte ten invoer
gedeclareerd. Op dat oogenblik moet de Duitsche douane lont hebben geroken, want toen
de voermansjongen, een Nederlander die in Duitschland werkt, weder goedsmoeds naar
Kaldenkirchen wilde terugkeeren, werd hij gearresteerd. Door een toeval wist hij
1990 echter te ontsnappen en, door het veld rennend, weder op Nederlandsch grondgebied te
komen.
Bij den caféhouder in Kaldenkirchen werd direct een huiszoeking gedaan en enkele
partijen tabak en koffiëboonen, vermoedelijk smokkelwaar, benevens al het contante
geld in beslag genomen, terwijl de woning bovendien werd verzegeld en de bewoners in
verzekerde bewaring werden gesteld. Voorts in beslag gelegd op de spaarpenningen van
1995 den voermansjongen en hebben de Duitsche autoriteiten last gegeven, dat niets van uit
Duitschland verzonden mag worden aan de Nederlandsche firma, welke de bedoelde
batterijen in ontvangst heeft genomen.

Allerlei.

2000 **Het groeiende bericht.**

— Een krantenberichtje kan soms den indruk maken van een sneeuwbal, — al rollende
wordt het steeds grooter van omvang.
Stel eens — oppert onze Duitsche collega Paul Rosenhayn dat in de Leipziger Strasse
te Berlijn in de middag-drukke iemand bijna door een pakjes-rondrijdende auto werd
2005 aangereden, en laat die iemand bijvoorbeeld een oorlogs-kreupele zijn, dan zou het
voor den straat-reporter wellicht de moeite loonen, om hetgeen hij gezien heeft aan
een der bladen te gaan melden; en wanneer de redactie het berichtje wat zwaar laat
wegen, dan zal men in de eerst-volgende editie het volgende kunnen lezen:
"Met het oog op voorkomende ongelukken worden bestuurders van auto's uitgenoodigd, in
2010 de drukke straten wat langzamer en voorzichtiger terijden; deze maatregel schijnt
des te meer gewenscht, aangezien zich in deze tijden wellicht herstellende gewonden
op straat zouden kunnen bevinden, die niet snel uit den weg kunnen komen."
Op den vorm van redigeeren van het bericht valt weinig aan te merken. De
bovenbedoelde gewonde werd wel niet aangereden door de vracht-auto; maar — niet waar?
2015 -- dit zou vandaag of morgen toch wel eens kunnen gebeuren, — en dan is het beter van
tevorens maatregelen te nemen voor die arme drommels.
Maar het kranten-berichtje heeft de aandacht getrokken van buitenlandsche bladen. Wie
weet, of het niet ons "Handelsblad" is geweest, dat het overnam, om als Berlijnsch
oorlogs-kiekje te dienen. En van ons "Handelsblad" werd het overgeseind naar een der
2020 Engelsche ochtendbladen; maar op zijn tocht over de Noord-Zee onderging het bericht
zijn tweede wijziging, en in dezen vorm lezen het de Londenaars:
"Een voor het Engelsche begrip onverklaarbare gebeurtenis had dezer dagen in een der
voornaamste straten van de Duitsche Metropole plaats, de Leibnitz-street, aldus
genoemd naar den bekenden uitvinder der biscuits. Twee soldaten, gewond in den strijd
2025 tegen de Engelschen, wandelden moeilijk op straat, toen een der hof-auto's aangerend
kwam, welke zonder stoppen de ongelukkige gewonden verpletterde, na welke hunnen daad
de auto zich snel verwijderde."
Dit bericht wordt op een der Fransche kranten-bureaux gelezen, — laten we zeggen, dat
het van den "Matin" is; en de redacteur-buitenland vertaalt het bericht letterlijk,
2030 op de volgende wijze:
"Te Berlijn is een colonne automobielen van den generalen staf, op de vlucht uit
Oost-Pruisen, door een troep gewonde soldaten gereden, die van het westelijk oorlogs-
front naar de Duitsche hoofdstad gevlucht waren. Toen de colonne voorbij gereden was,
zag men op de straat twintig dooden en 53 gewonden zieltogend liggen."
2035 Dit bericht wordt overgenomen bijv. door de Parijsche editie van de "Newyork Herald",
welke het bericht zonder bron-vermelding overneemt, doch er eenige cijfer-
veranderingen in aanbrengt; het bericht krijgt nu dit uiterlijk:
"Een ernstige militaire catastrophie greep te Berlijn plaats, welke aan duizend
mensen het leven kostte, terwijl ongeveer vijf duizend gewonden het slachtoffer
2040 werden van het straatgevecht, geleverd tusschen een afdeeling garde-troepen met
machine-geweren, en een sterke afdeeling sociaal-democratische troepen. De oorzaak
van het treffen was de behoefte aan beschuit, welke onder het Duitsche leger reeds
zoo hoog is gestegen. Rosa Luxemburg liep met een roode vlag in de hand aan de spits
van de uitgehongerde muitende troepen, toen de generale staf begreep, dat slechts
2045 krachtige maatregelen de orde konden herstellen. Na het aangrijpende bloedbad, door
de salvo's der machinegeweren aangericht, vluchtten de overlevenden in de tunnels van
de ondergrond-spoorwegen, waar nog velen onder den voet werden geloopt en jammerlijk
omkwamen."
De Newyorksche "Newyork Herald" liet zich dit bericht in extenso overseinen, en
2050 kleedde het eenigszins aan. En vandaar vond het ook zijn weg in de verdere

Amerikaansche pers; tot de "Arizona Kicker" er het volgende van maakte:

2055 "De ondergang van het Duitsche Rijk wordt ons uit Europa geseind, nadat Berlijn gevallen is bij de belegering door de Beiersche troepen. Het lijf-regiment van groothertogin Rosa van Luxemburg, geheel samengesteld uit mannen onder de zeventien en boven de zestig jaar, trachtte nog een laatste poging te ondernemen, om den rampspoed te vermijden. Aan den hemel verscheen echter een "Taube" (lees: duif). Door

2060 Zij vonden nog slechts de zieltogende overblijvers van het eens zoo machtige Pruisische leger."

Dank zij een geheele reeks van smokkelaars-listen bereikt een exemplaar van de "Arizona Kicker" Berlijn, waar het toevallig in handen komt van den inmiddels herstelden gewonden soldaat, die in de Leipziger Strasse voor de vrachtauto moest

2065 uitwijken.

En deze schudt zijn hoofd over zooveel buitenlandsche leugenzucht.

DE OORLOG.

Op Zee.

2070 **Engelsch kolenschip gezonken.**

NEW-YORK, 15 Dec. (Reuter.) Een telegram uit Callao meldt: Het Duitsche schip "Rhakotis" bracht hier aan wal de bemanning van het Britsche kolenschip "North-Wales", dat door den Duitschen kruiser "Dresden" in den grond is geboord, nadat de kolenlading door de Duitschers in bezit was genomen.

2075

TURKIJE.

In Transkaukasie.

KONSTANTINOPEL, 15 December. (W. B.) Een bericht uit het groote Turksche hoofdkwartier meldt: Aan de grens van het vilayet Van duren de gevechten tusschen

2080 Russische en Turksche troepen voort, met succes voor de Turken. De Russische cavalerie deed een aanval aan de Perzische grens bij Sarai op onze cavalerie, die bij een contre-attaque de Russen uiteensloeg en verdreef.

PORTUGAL.

2085 **De politieke toestand.**

LISSABON, 15 Dec. (Reuter.) In de Kamer van afgevaardigden werd een motie van vertrouwen in de regeering aangenomen met 83 tegen 69 stemmen, in den senaat een motie van afkeuring met 27 tegen 26 stemmen.

2090 **BEURS EN NIJVERHEID.**

Tijdens de crisis had de Reserve Board de Amerikaansche regeering in overweging gegeven de nieuwe bankwet in dier voege te wijzigen, dat de banken gerechtigd zouden zijn noodgeld uit te geven tot een bedrag gelijkstaande met 100% van hun kapitaal en reserve, in plaats van 30% als tot dusverre. Nu de toestand inmiddels aanzienlijk is

2095 verbeterd, heeft de Reserve Board deze aanbeveling teruggenomen. In overleg met de Reserve Board heeft voorts het comité voor financieele aangelegenheden uit het Huis van Afgevaardigden besloten een wetsvoorstel in zake het uitgeven van \$250 miljoen noodgeld teneinde den katoen- en tabaksoogst gedeeltelijk te financieren, onafgedaan te laten.

2100 In de volgende congres-zitting zal daarentegen getracht worden twee ontwerpen door te voeren, die den steun hebben van de Reserve Board en die beoogen den banken het recht te geven binnenlandsche wissels te accepteren, ter vergemakkelijking van het financieren van den katoenoogst, alsmede om den banken te veroorloven een grooter of kleiner in plaats van een bepaald gedeelte harer reserves bij de Federale

2105 reservebanken te deponeeren.

De exploitatie van de Texas & Pacific geschiedt onder een concessie van de regeering der Ver. Staten en is de eenige spoorweg, welke op die wijze wordt geëxploiteerd. Wegens de beperkende bepalingen van die concessie was het niet mogelijk sedert de

2110 reorganisatie in 1888 tot een uitgifte van fondsen over te gaan. De Texas & Pacific is daardoor waarschijnlijk de eenige spoorweg in het land, die zes en twintig jaar heeft bestaan zonder de uitstaande kapitaalsverplichtingen tegen de hoofdlijnen, hetzij met obligatiën of aandelen, te vermeerderen.